

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Παγκόσμιες Προκλήσεις και Συστήματα Αναλύσεων»

**Εισερχόμενες Ροές Υψηκών Τρίτων Χωρών στην
Ελλάδα: Μελέτη για τη Δεκαετία 2006 - 2015**
Χαρακτηρισμός – Δυνητικές Απειλές – Πρόταση Διαχείρισης

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία

Κωνσταντίνος Πανάγος

Τριμελής επιτροπή:
Καθηγητής Ευστάθιος Φακιολάς
Καθηγητής Νικήτας – Σπύρος Κουτσούκης
Καθηγητής Αθανάσιος Κατσής

Τελική έκδοση

Κόρινθος, 2016

UNIVERSITY OF THE PELOPONNESE
SCHOOL OF SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES
DEPARTMENT OF POLITICAL SCIENCE AND INTERNATIONAL RELATIONS

Master of Arts in
«Global Risks and Analytics»

**Incoming Flows of Third Countries Citizens in Greece:
Case Study for the 2006 – 2015 Decade**
Characterization – Potential Threats – Management Proposal

Master's Dissertation

Konstantinos Panagos

Supervisors:

Professor Efstathios Fakiolas
Professor Nikitas – Spiros Koutsoukis
Professor Athanasios Katsis

Final version

Corinth, 2016

Φύλλο αξιολόγησης

Η διπλωματική εργασία με τίτλο «Εισερχόμενες Ροές Υψηκών Τρίτων Χωρών στην Ελλάδα: Μελέτη για τη Δεκαετία 2006 – 2015» του Κωνσταντίνου **Πανάγου** αξιολογήθηκε από την τριμελή επιτροπή, τόσο ως προς την ποιότητα του κειμένου, όσο και ως προς την ποιότητα της προφορικής παρουσίασης και υπεράσπισης της διπλωματικής εργασίας ενώπιον ακροατηρίου.

Η διαδικασία αξιολόγησης της διπλωματικής εργασίας ολοκληρώθηκε την __/__/__ με γενική επίδοση:

- Καλώς
- Λίαν Καλώς
- Άριστα

Τα μέλη της τριμελούς επιτροπής:

1. Καθηγητής Ε. Φακιολάς
2. Καθηγητής Ν.Ν. Κουτσούκης
3. Καθηγητής Α. Κατσής

Abstract

From 2010 to now days the European Union (EU) and many of its Member – States (M-Ss), while experiencing a period of economic recession that created numerous centrifugal powers, is under pressure from massive incoming flows of Third Countries Citizens (TCCs).

At the EU level, the choice of the managing procedures proved to be both fragmented and insufficient, resulting not only that the under discussion issue is evolving practically uncontrolled but also having M-Ss adopting and exercising unilaterally politics and procedures that while according to them are serving the interests of EU, in their core they are strictly harmful for other M-Ss.

Especially for Greece, that because of its geographical position is one of the main “entry gates” of the under discussion incoming flows in the EU, while inside the turbulence of an extreme economic recession for a prolonged period of time, these incoming flows of TCCs have began acquiring the characteristics of a potential threat for the political and social consistency and stability needed for the country to overcome the economic recession safe and sound.

Analyzing the characteristics of these incoming flows exclusively inside the boundaries of the existing legal framework and with the help of Analytics and Risk Management Methods, will allow their complete determination as to choose the suitable legal tools and procedures to manage them and make possible the creation of a robust policy through which a successful management will be achieved.

Περίληψη

Από το 2010 και εντεύθεν η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) και πολλά εκ των Κρατών – Μελών (Κ-Μ) της, εν μέσω μία οικονομικής ύφεσης που έχει δημιουργήσει πληθώρα φυγόκεντρων τάσεων, δοκιμάζεται από μαζικές εισερχόμενες ροές Υπηκόων Τρίτων Χωρων (ΥΤΧ).

Σε επίπεδο ΕΕ η επιλογή των τρόπων διαχείρισης των υπόψη ροών αποδείχθηκε τόσο αποσπασματική όσο και ανεπαρκής, με αποτέλεσμα όχι απλά το ζήτημα να εξελίσσεται πρακτικώς ανεξέλεγκτο αλλά πολύ περισσότερο τα Κ-Μ να αποφασίζουν μονομερώς και να εφαρμόζουν πολιτικές που ενώ κατά τα ίδια εξυπηρετούν τα συμφέροντα της ΕΕ, ουσιαστικά βλάπτουν ευθέως άλλα Κ-Μ.

Ειδικότερα στην Ελλάδα, που κυρίως λόγω γεωγραφικής θέσης, αποτελεί μία εκ των κυριοτέρων «πυλών εισόδου» των υπόψη ροών στην ΕΕ, και ενώ βρίσκεται στη δίνη μίας τρομακτικής οικονομικής ύφεσης για παρατεταμένο χρονικό διάστημα, το ζήτημα των εισερχομένων ροών ΥΤΧ έχει αρχίσει να αποκτά χαρακτηριστικά δυνητικής απειλής για την πολιτική και κοινωνική συνοχή και σταθερότητα που είναι απαραίτητη προκειμένου η χώρα να εξέλθει συντεταγμένη και ακέραια από την οικονομική ύφεση.

Η ανάλυση των χαρακτηριστικών των υπόψη εισερχομένων ροών, αποκλειστικά με τη χρήση της υφιστάμενης νομοθεσίας και των Μεθόδων Ανάλυσης, θα επιτρέψει τον πλήρη προσδιορισμό τους, ώστε να γίνει χρήση των αναλόγων νομοθετικών εργαλείων αλλά και να καταστεί δυνατή η χάραξη συνεκτικής πολιτικής που θα επιτύχει την επιτυχή τους διαχείριση.

Πρόλογος

Η ανά χείρας διπλωματική εργασία συντάχθηκε σε περίοδο μεγάλων επαγγελματικών δυσκολιών και φορτισμένου εργασιακού περιβάλλοντος. Αποτελεί όμως το τελικό στάδιο στην υλοποίηση μίας εξαιρετικά ορθής, όπως αποδείχθηκε στη συνέχεια, προσωπικής απόφασης, να αναλάβω το βάρος ενός Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών σε ένα τομέα που παρουσιάζει άμεσο επαγγελματικό ενδιαφέρον.

Με την παρούσα επιθυμώ να ευχαριστήσω το σύνολο των κ.κ. Καθηγητών που δίδαξαν τα αντικείμενα του Προγράμματος, οι οποίοι με οδήγησαν, επιτυχώς εκτιμώ, στην ανακάλυψη ενός νέου τρόπου μελέτης και κατανόησης των ζητημάτων.

Θεωρώ ότι η προσπάθειά τους να μου κοινωνήσουν τις γνώσεις τους, με έκανε καλύτερο Αξιωματικό και κατά συνέπεια ικανό να προσφέρω υπηρεσίες υψηλότερου επιπέδου στον Πολίτη.

Ευχαριστώ επίσης τη σύζυγό μου που αφενός έδειξε μεγάλη υπομονή και κατανόηση κατά τη διάρκεια του Προγράμματος ενώ παράλληλα με βοήθησε να αντιληφθώ μία άλλη διάσταση για την εκπόνηση της παρούσας μελέτης.

Υποβάλλω προς αξιολόγηση την παρούσα με τις καλύτερες ευχές προς τους κ.κ. Καθηγητές μου, προσβλέποντας στη συνέχιση της σχέσης μας, που μόνο υπεραξίες μπορεί να δημιουργήσει για το κοινωνικό σύνολο και τις Ένοπλες Δυνάμεις.

Νοέμβριος 2016

Κωνσταντίνος Πανάγος

Πίνακας Περιεχομένων

Abstract.....	I
Περίληψη.....	II
Πρόλογος.....	III
1 Εισαγωγή.....	9
1.1 Γενικά.....	9
1.2 Σκοπός μελέτης.....	11
1.3 Μεθοδολογία μελέτης.....	11
1.4 Περίγραμμα μελέτης.....	11
2 Κεφάλαιο «Α»: Το Πλαίσιο.....	13
2.1 Γενικά.....	13
2.2 Έννοιες - Ορισμοί.....	14
2.3 Νομικό πλαίσιο.....	15
2.4 Συμπεράσματα από το νομικό πλαίσιο.....	18
3. Κεφάλαιο «Β»: Τα Δεδομένα.....	21
3.1 Γενικά.....	21
3.2 Απογραφή Πληθυσμού Ελληνικού Κράτους Ετών 2001 και 2011.....	21
3.3 Εισερχόμενες Ροές ΥΤΧ στην Ελλάδα το διάστημα 2006-2015 (από επιλεγμένες χώρες).....	22
3.4 Κατάσταση Ασφαλείας Επιλεγμένων Χωρών για το Διάστημα 2006-2016.....	24
3.4.1 Περιοχή Παλαιστινιακής Αρχής – Λωρίδα της Γάζας.....	24
3.4.2 Λίβανος.....	24
3.4.3 Ιράκ.....	24
3.4.4 Βόρεια Αφρική.....	25
3.4.5 Αφγανιστάν - Πακιστάν.....	28
3.4.6 Δείκτης <i>Fragile State Index</i>	28
3.4.7 Συμπεράσματα από την επισκόπηση της κατάστασης ασφάλειας της περιοχής ενδιαφέροντος κατά το εξεταζόμενο χρονικό διάστημα.....	29
4. Κεφάλαιο «Γ»: Η Ανάλυση.....	31
4.1 Γενικά.....	31
4.2 Ανάλυση δεδομένων εισερχόμενων ροών ΥΤΧ στην Ελλάδα το διάστημα 2006-2015.....	31
4.2.1 Συνολικός αριθμός ανά έτος και σε σύνολα.....	31
4.2.2 Σύγκριση κατά ομάδες.....	32
4.2.3 Σύγκριση τιμών εισερχομένων ΥΤΧ ανάλογα με το σημείο εισόδου (χερσαίο – θαλάσσιο)	

4.4	Χρονισμός εξωτερικών – εσωτερικών γεγονότων που επίδρασαν στο ζήτημα	34
4.4.	Έλεγχος πιθανής σχέσης μεγέθους εισερχομένων ροών και κατάστασης ασφαλείας σε συνάρτηση με το χρόνο	36
5.	Κεφάλαιο «Δ»: Η Πρόταση	38
5.1	Γενικά	38
5.2	Ανάπτυξη της Στρατηγικής	38
5.2.1	<i>Διοίκηση – Οργάνωση – Έλεγχος - Επικοινωνία</i>	38
5.2.2	<i>Πεδίο «Προ-Εκτίμηση»</i>	39
5.2.3	<i>Πεδίο «Αποτίμηση»</i>	40
5.2.4	<i>Πεδίο «Κρίση Επιπέδων Ανοχής και Αποδοχής»</i>	40
5.2.5	<i>Πεδίο «Διαχείριση Διακινδύνευσης»</i>	40
5.2.6	<i>Πεδίο «Επικοινωνία»</i>	40
6.	Συμπεράσματα	42
	Κατάλογος Πηγών	43

1 Εισαγωγή

1.1 Γενικά

Η έννοια της «μετανάστευσης» περιλαμβάνει τη διάσχιση των συνόρων μίας πολιτικής ή διοικητικής μονάδας για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Περιλαμβάνει την κίνηση προσφύγων (refugees), εκτοπισμένων προσώπων (displaced persons) καθώς επίσης και οικονομικών μεταναστών (economic migrants). Διαχωρίζεται σε «εσωτερική» (εντός των συνόρων του αυτού Κράτους) και σε «εξωτερική» (μεταξύ διαφορετικών Κρατών). Είναι ένας σημαντικός παράγοντας διάβρωσης των παραδοσιακών συνόρων μεταξύ γλωσσών, πολιτισμών, εθνικών ομάδων και εθνικών Κρατών (www.unesco.org).

Πλέον του παραπάνω γενικού διαχωρισμού, η μετανάστευση διαχωρίζεται σε πολλές υποκατηγορίες, ανάλογα με τα κριτήρια που επιλεγούν: αιτίες μετανάστευσης ή νομικοί διαχωρισμοί. Ο καθορισμός των παραπάνω κριτηρίων ανήκει εν πολλοίς στη δικαιοδοσία των χωρών υποδοχής μεταναστών και κατά συνέπεια είναι εξαιρετικά δύσκολο να αποδοθεί ενιαίος ορισμός στην έννοια «μετανάστευση» (www.unesco.org).

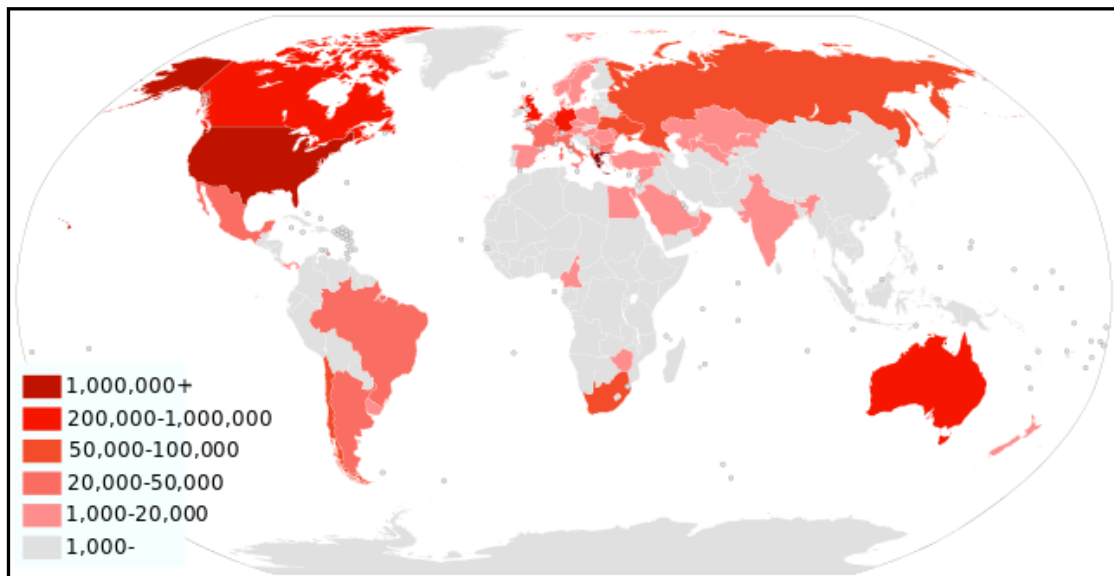
Η Ελλάδα, από αρχαιοτάτων χρόνων, τόσο λόγω αδυναμίας της να συντηρήσει μεγάλους πληθυσμούς (έλλειψη εδαφών κατάλληλων για καλλιέργεια) όσο και λόγω ιδιοσυγκρασίας των Ελλήνων (ενασχόληση με τη ναυτιλία και το εμπόριο), αποτέλεσε χώρα προέλευσης μεταναστών.

Η πρώτη ελληνική «μεταναστευτική ροή», είχε σαν αποτέλεσμα τη δημιουργία των ελληνικών αποικιών στη Λεκάνη της Μεσογείου και της Μαύρης Θάλασσας, αλλά δεν μπορεί να χαρακτηριστεί με τα σημερινά δεδομένα σαν «μετανάστευση» διότι απουσιάζει το στοιχείο της «χώρας υποδοχής» (Χασιώτης κ.α., 2006, σελ. 12).

Η δεύτερη περίοδος μετανάστευσης ελληνόφωνων πληθυσμών, έλαβε χώρα το διάστημα μεταξύ του 15^{ου} και του 18^{ου} αιώνα, με βασικό αίτιο την κατάλυση της ανθηρής Βυζαντινής Αυτοκρατορίας από τους Οθωμανούς αλλά και την κατάκτηση περιοχών που διαβιούσαν οι υπόψη πληθυσμοί από άλλους όπως π.χ. οι Βενετοί (Χασιώτης κ.α., 2006, σελ 35). Κατά την υπόψη περίοδο έχουμε τη δημιουργία «παροικιών» που δεν προσομοίζαν σε τίποτα με τις «αποικίες» της πρώτης περιόδου. Η παραπάνω περίοδος λήγει με την ίδρυση του Ελληνικού Κράτους.

Από την ίδρυση του Ελληνικού Κράτους και ύστερα, εξαιτίας πληθώρας αιτιών μεταξύ των οποίων η αναιμική οικονομική δραστηριότητα, το φτωχό έδαφος, οι πολιτικοί διωγμοί κ.α. (Λ. Βεντούρα, 1999), η Ελλάδα γνώρισε άλλα δύο μεγάλα ρεύματα μετανάστευσης: το πρώτο κατά την 20ετία που ακολούθησε τη Μικρασιατική Καταστροφή και το δεύτερο την 20ετία που ακολούθησε τον Εμφύλιο Πόλεμο (Χασιώτης κ.α., 2006, σελ 75). Βεβαίως, η μετανάστευση των Ελλήνων ποτέ δεν διακόπηκε πλήρως σε όλο το προαναφερθέν διάστημα.

Όλα τα παραπάνω κατατείνουν να εδραιώσουν το γεγονός, ότι η Ελλάδα ανέκαθεν αποτελούσε χώρα αποστολής μεταναστών . Η μετανάστευση, με την πάροδο του χρόνου, δημιούργησε μία εξαιρετικά εκτεταμένη γεωγραφικά και ισχυρή οικονομικά Διασπορά, η οποία σήμερα έχει μέγεθος της τάξης των περίπου 5.000.000 Ελλήνων (Γενική Γραμματεία Απόδημου Ελληνισμού), η οποία με τη σειρά της αποτέλεσε τον ένα εκ των τριών κυρίων πυλώνων επί των οποίων αναπτύχθηκε η χώρα (Εμπορική Ναυτιλία, Τουρισμός, Διασπορά), έτσι ώστε από την δεκαετία του 1960 εισήλθε σε μία φάση οικονομικής και κοινωνικής ανόδου, με αποκορύφωμα την είσοδό της στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (αρχικά) και στην διάδοχό της Ευρωπαϊκή Ένωση στη συνέχεια αλλά πολύ περισσότερο στην είσοδό της στην Κοινή Νομισματική Ζώνη (Ευρωζώνη)και τη Ζώνη Ελεύθερης Διακίνησης Προσώπων (Περιοχή Σέγγκεν).

Εικόνα 1: Ελληνική Διασπορά

(Πηγή: https://el.wikipedia.org/wiki/Απόδημος_Ελληνισμός)

Τα παραπάνω και σε συνδυασμό με το γεγονός ότι η Ελλάδα υπήρξε ιδρυτικό Μέλος ή από τα αρχικά Μέλη στο σύνολο των Διεθνών Οργανισμών που επιδρούν στο παγκόσμιο γίνεσθαι (Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών, Σύμφωνο Βορειοατλαντικής Συμμαχίας, Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη, Δυτικοευρωπαϊκή Ένωση, Συμβούλιο της Ευρώπης, Παγκόσμια Τράπεζα, Διεθνές Νομισματικό Ταμείο), δημιούργησε για την Ελλάδα μία νέα πραγματικότητα που χαρακτηρίζονταν από την πολιτική και οικονομική σταθερότητα, το περιβάλλον υψηλής εσωτερικής και εξωτερικής ασφάλειας (παρά τα προβλήματα με την Τουρκία) και τις υψηλές συνθήκες διαβίωσης, ακόμη από τη δεκαετία του 1970.

Αν τα παραπάνω συνδυαστούν με τις κοσμοϊστορικές ανακατατάξεις που συνέβησαν στην περιφέρεια της Ευρασίας τη συγκεκριμένη δεκαετία, με την πτώση των ολοκληρωτικών καθεστώτων του «υπαρκτού σοσιαλισμού» στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη και την διάλυση της Ένωσης Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών, προκύπτει ότι η Ελλάδα, για την οποία το φαινόμενο της μετανάστευσης δεν έπαψε ποτέ να εξελίσσεται (διακυμάνσεις

στις τιμές – αλλαγή των δεξιοτήτων και του μορφωτικού επιπέδου των νέων μεταναστών έναντι των παλαιότερων), μετατράπηκε σε δυνητική χώρα υποδοχής μεταναστών. Το τελευταίο έγινε ελάχιστα κατανοητό τόσο από την ελληνική Κοινωνία όσο και από τα Πολιτικά Κόμματα που συμμετείχαν στις διακυβερνήσεις την υπόψη περίοδο.

Συνέπεια των παραπάνω υπήρξε η μαζική εισροή ΥΤΧ από την Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη καθώς και από τα Βαλκάνια τη δεκαετία του 1990. Επιπλέον, αδυνατώντας η χώρα να κατανοήσει τη θέση της στο παγκόσμιο γίνεσθαι, δεν κατάφερε ούτε να θέσει υπό έλεγχο την κατάσταση στο εσωτερικό της, σε μία χρονική περίοδο που παρουσίαζε υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης, ούτε πολύ περισσότερο να προετοιμαστεί για τις συνέπειες της αστάθειας που εμφάνισαν οι περιφέρειες της Κεντρικής Ασίας – Μέσης Ανατολής – Βόρειας Αφρικής με την έλευση της νέας χιλιετίας, οι οποίες πρέπει να εξετάζονται μέσα από το πρίσμα της τρομακτικής οικονομικής δυσπραγίας και αδυναμίας που εμφανίζει πλέον η χώρα από το 2007 και εντεύθεν, αλλά και το τρομακτικό πρόβλημα ασφάλειας που δημιουργήθηκε στο εσωτερικό της ΕΕ συνέπεια των τρομοκρατικών επιθέσεων του ριζοσπαστικοποιημένου Ισλάμ.

1.2 Σκοπός μελέτης

Σκοπός της παρούσας μελέτης αποτελεί η διερεύνηση των εισερχομένων ροών Υπηκόων Τρίτων Χωρών (ΥΤΧ – Third Countries Citizens / TCCs) στην Ελλάδα για τη 10ετία 2006 – 2015 με τη χρήση Μεθόδων Ανάλυσης (Analytics) προκειμένου να προσδιοριστούν/χαρακτηριστούν στη σωστή τους βάση και στη συνέχεια η διερεύνηση των δυνητικών απειλών καθώς και η πρόταση διαχείρισής τους με την εφαρμογή του Πλαισίου Διαχείρισης IRGC, προκειμένου να επιτευχθεί τόσο ο έλεγχος στο εσωτερικό της χώρας όσο και στο εξωτερικό αυτής. Επιπλέον, να διαπιστωθούν τομείς του ζητήματος, στους οποίους η διεξαγωγή επιπλέον έρευνας και ανάλυσης θα παρείχε ανώτερη επίγνωση της κατάστασης κάτι που θα βελτίωνε την αφετηρία λήψης ορθών αποφάσεων διαχείρισης.

1.3 Μεθοδολογία μελέτης

Για την εκπλήρωση του τεθέντος σκοπού, θα χρησιμοποιηθεί για την ανάλυση των δεδομένων των εισερχομένων ΥΤΧ στην Ελλάδα η Μέθοδος της Στατιστικής Ανάλυσης, ενώ στη συνέχεια θα επιχειρηθεί η εφαρμογή του Πλαισίου Διαχείρισης IRGC.

1.4 Περίγραμμα μελέτης

Η μελέτη είναι δομημένη στα παρακάτω τμήματα:

1.4.1 Στο πρώτο τμήμα (Κεφάλαιο «Α»), με τίτλο «Το Πλαίσιο», περιλαμβάνεται η επισκόπηση του νομικού πλαισίου που διέπει το ζήτημα στην Ελλάδα καθώς και η ανάλυση

των βασικών εννοιών και ορισμών που θα επιτρέψει την εξέταση του ζητήματος με απο-πολιτικοποιημένο τρόπο.

1.4.2 Στο δεύτερο τμήμα (Κεφάλαιο «Β»), με τίτλο «Τα Δεδομένα», παρατίθεται αρχικά η κατάσταση σε ότι αφορά τη μετανάστευση (νόμιμη – παράνομη) στην Ελλάδα όπως αυτή αποτυπώνεται στις απογραφές των ετών 2001 και 2011, στη συνέχεια παρουσιάζονται τα επιλεγμένα δεδομένα εισερχομένων ροών ΥΤΧ στην Ελλάδα για το υπό εξέταση χρονικό διάστημα (2006 – 2015) και τέλος παρατίθενται τα δεδομένα της κατάστασης ασφαλείας των επιλεγμένων χωρών προέλευσης των ροών επίσης για το υπό εξέταση χρονικό διάστημα.

1.4.3 Στο τρίτο τμήμα (Κεφάλαιο «Γ»), με τίτλο «Η Ανάλυση», εκτελείται η ανάλυση των δεδομένων του Κεφάλαιου «Β» με τη μέθοδο της Στατιστικής Ανάλυσης προκειμένου να διερευνηθεί τυχόν συσχετισμός μεταξύ του μεγέθους των ροών και της αντίστοιχης κατάστασης ασφαλείας, αλλά και για να προσδιοριστούν τα ποσοτικά στοιχεία των ροών που θα επιτρέψουν τον χαρακτηρισμό τους.

1.4.4 Στο τέταρτο τμήμα (Κεφάλαιο «Δ»), με τίτλο «Η Πρόταση», εκτελείται η εφαρμογή του Πλαισίου Διαχείρισης IRGC προκειμένου να γίνει καταγραφή των δυνητικών κινδύνων και να προταθούν τα αντίστοιχα μέτρα ελέγχου, με τη μορφή μίας ολοκληρωμένης πρότασης διαχείρισης τόσο στο εσωτερικό της χώρας όσο και στο επίπεδο της διαχείρισης του ζητήματος στην περιοχή των συνόρων της.

1.4.5 Στο πέμπτο τμήμα (Κεφάλαιο «Ε»), με τίτλο «Συμπεράσματα», παρατίθενται τα συμπεράσματα της μελέτης και τομείς στους οποίους πρέπει να επεκταθεί η έρευνα και ανάλυση.

2 Κεφάλαιο «Α»: Το Πλαίσιο

2.1 Γενικά

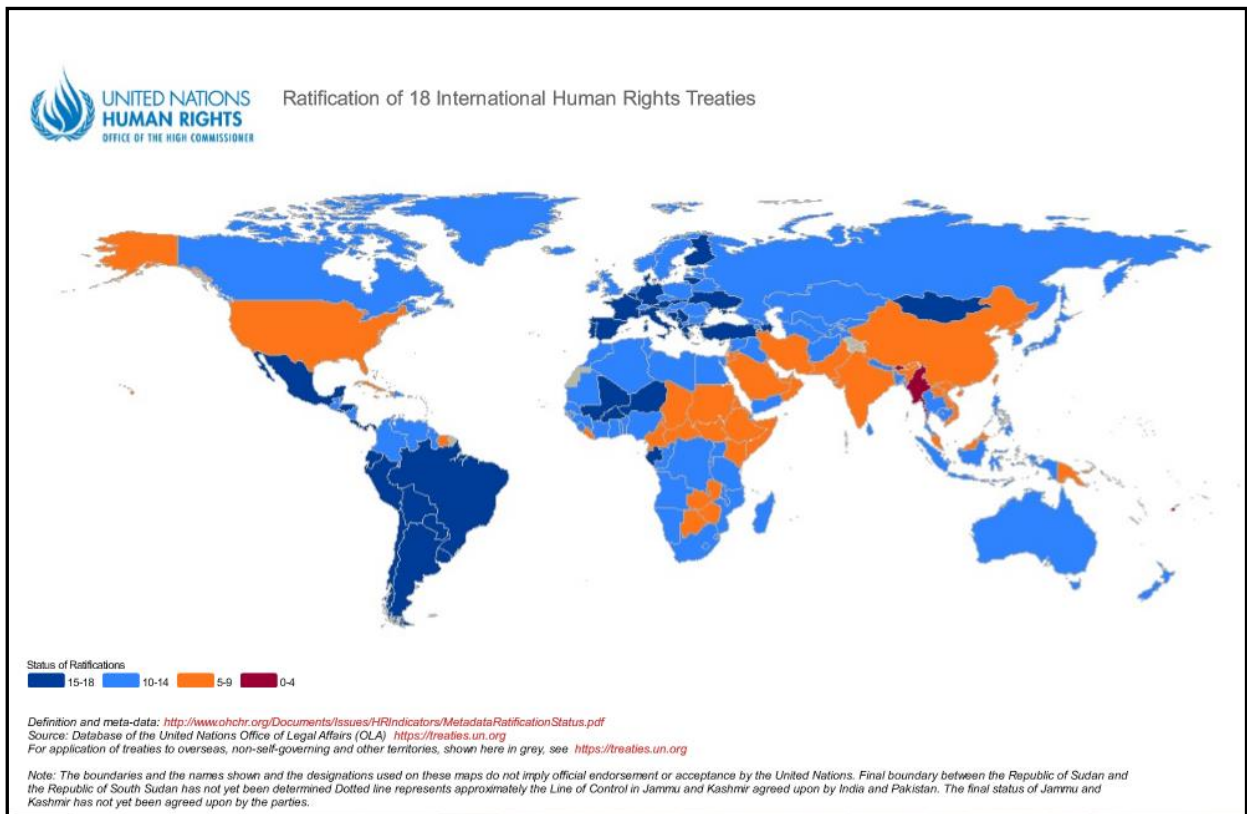
Η πολιτική εκμετάλλευση του ζητήματος της μαζικής εισόδου ΥΤΧ στην Ελλάδα την τελευταία δεκαετία έχει οδηγήσει σε πλήρη διαστρέβλωση των πραγματικών δεδομένων ανάλογα με τον επιδιωκόμενο σκοπό και με αποκλειστική ευθύνη των πολιτικών κομμάτων, με αποτέλεσμα οι Έλληνες Πολίτες να αδυνατούν να αντιληφθούν το φαινόμενο στις ορθές του διαστάσεις και κατά συνέπεια να μην διαθέτουν την απαιτούμενη κριτική ικανότητα σχετικά με τις ενέργειες που αναλήφθηκαν από τις κατά καιρούς ελληνικές Κυβερνήσεις την τελευταία δεκαετία προκειμένου να το διαχειριστούν (Δένδιας Ν., 2016) (Καραμπελιάς Γ., 2016).

Η παραπάνω διαπίστωση δεν ισχύει αποκλειστικά για την Ελλάδα, καθότι σε ένα σημαντικό τμήμα των Κρατών – Μελών (Κ-Μ) της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) το συγκεκριμένο ζήτημα επίσης πολιτικοποιήθηκε έντονα (Zalan E., 2016). Το αποτέλεσμα αυτής της στρέβλωσης έχει δύο βασικές αρνητικές συνέπειες:

2.1.1 Την ενίσχυση της αποκαλούμενης στην ΕΕ «άκρας δεξιάς», η οποία επίσης εκφράζει και τον ευρωσκεπτικισμό (Shekhontson A., 2015). Η υπόψη ενίσχυση τοποθέτησε εκ νέου τους ευρωσκεπτικιστές στην πολιτική σκηνή της ΕΕ με οδυνηρά αποτελέσματα όπως αποδεικνύεται από το πρόσφατο δημοψήφισμα που διεξήχθη στο Ηνωμένο Βασίλειο και με βάση το οποίο το τελευταίο θα εξέλθει από την ΕΕ. Προσθετικά στην υπόψη παράμετρο λειτουργεί η εκλογή του Donald Trump σαν νέου Πρόεδρου των ΗΠΑ, του οποίου οι θέσεις για το μεταναστευτικό ζήτημα απέχουν κατά πολύ από τις επικρατούσες και χαρακτηριζόμενες ως «πολιτικά ορθές» τοποθετήσεις μέχρι σήμερα.

2.1.2 Την ενίσχυση της αποκαλούμενης στην ΕΕ «άκρας αριστεράς», η οποία δεν έχει τόσο ενιαία υφή όσο η άκρα δεξιά αλλά η οποία εκφράζει διεθνιστικές τάσεις που δύσκολα μπορούν να γίνουν ανεκτές εντός της ΕΕ. Η υπόψη ενίσχυση, οδήγησε στην αδυναμία των διακυβερνήσεων τόσο πολλών Κ-Μ προεξαρχούσης της Ελλάδας όσο και της ίδιας της ΕΕ να τοποθετήσουν το ζήτημα στην ορθή του βάση (αποκλειστικά με νομικά κριτήρια) και κατά συνέπεια εξουδετέρωσε κάθε απόπειρα εφαρμογής συνεκτικών πολιτικών στο ζήτημα οι οποίες θα μπορούσαν να παράξουν αποτελέσματα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα της υπόψη αρνητικής συνέπειας αποτελεί η εκστρατεία του ΣΥΡΙΖΑ στην Ελλάδα κατά την περίοδο διακυβέρνησης Νέας Δημοκρατίας κατά τα έτη 2012 – 2014, αλλά και η ίδια η διακυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ που ακολούθησε (Τμήμα Δικαιωμάτων ΣΥΡΙΖΑ, 2014) (ΣΥΡΙΖΑ, 2013) (Ραγκιάς Γ., 2016).

Η Ελλάδα, έχοντας σαν βασικό άξονα της Εξωτερικής Πολιτικής της την τήρηση του Διεθνούς Δικαίου (Υπουργείο Εξωτερικών), ανήκει σε εκείνη την κατηγορία Κρατών που έχουν υιοθετήσει και εφαρμόζουν το σύνολο της σχετικής με τα ζητήματα μετανάστευσης διεθνή νομοθεσία, δηλαδή 15 από τις 18 σχετικές Συμβάσεις (ΟΗCHR).

Εικόνα 2: Επικύρωση Συμβάσεων των ΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα
(Πηγή: <http://indicators.ohchr.org/>)

2.2 Έννοιες - Ορισμοί

Οι βασικές έννοιες που πρέπει να προσδιοριστούν επακριβώς για την κατανόηση του ζητήματος, είναι οι έννοιες του «πρόσφυγα» και του «μετανάστη».

Για την μεν έννοια του πρόσφυγα, υπάρχει το νομικό πλαίσιο για του Πρόσφυγες που δημιουργείται από τη Σύμβαση της Γενεύης του 1951 (UNHCR) και το Πρωτόκολλο της Νέας Υόρκης του 1967 (UNHCR) που προστέθηκε στη Σύμβαση. Σύμφωνα με την υπόψη Σύμβαση και συγκεκριμένα με το Άρθρο 1 Α(2) της Σύμβασης [όπως κυρώθηκε με το Ν.Δ. 3989/1959] ο όρος «πρόσφυγας» εφαρμόζεται σε κάθε πρόσωπο που : «συνεπεία γεγονότων επελθόντων προ της 1ης Ιανουαρίου 1951 και δεδικοιολογημένου φόβου διώξεως λόγω φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, κοινωνικής τάξεως ή πολιτικών πεποιθήσεων ευρίσκεται εκτός της χώρας της οποίας έχει την υπηκοότητα και δεν δύναται ή, λόγω του φόβου τούτου, δεν επιθυμεί να απολαύη της προστασίας της χώρας ταύτης, ή εάν μη έχον υπηκοότητα τινά και ευρισκόμενον συνεπεία τοιούτων γεγονότων εκτός της χώρας της προηγούμενης συνήθους αυτού διαμονής, δεν δύναται ή, λόγω του φόβου τούτου, δεν επιθυμεί να επιστρέψη εις ταύτην». Τόσο η Ελλάδα όσο και η Τουρκία έχουν υπογράψει και επικυρώσει την παραπάνω Σύμβαση και το συνημμένο Πρωτόκολλο (UNHCR).

Για την έννοια του μετανάστη, το νομικό πλαίσιο είναι περισσότερο πολύπλοκο. Με δεδομένο ότι η νόμιμη μετανάστευση αποτελεί διαδικασία υπό τον έλεγχο των χωρών

υποδοχής που εν πολλοίς καθορίζουν μέσω της εθνικής τους νομοθεσίας τις προδιαγραφές των μεταναστών που επιθυμούν για να ενισχύσουν τον παραγωγικό τους ιστό, είναι εξαιρετικά δύσκολο να ευρεθεί μοναδικός ορισμός για τον μετανάστη. Επιπλέον οι μετανάστες, εφόσον ακολουθήσουν τη διαδικασία και πληρούν τις προδιαγραφές που απαιτεί η εθνική νομοθεσία της χώρας υποδοχής μπορούν να θεωρούνται νόμιμοι, ενώ σε αντίθετη περίπτωση απλώς καθίστανται παράνομοι και είναι στην ευχέρεια της χώρας που βρέθηκαν να αποφασίσει για το τι θα ακολουθήσει. Αναμφισβήτητο γεγονός είναι ότι η μοναδική διεθνής νομοθεσία σχετικά με οικονομικούς μετανάστες, η «Διεθνής Σύμβαση για την Προστασία των Δικαιωμάτων των Μεταναστών – Εργατών και των Μελών των Οικογενειών τους» (Ηνωμένα Έθνη), θεωρεί ότι υποκείμενα της Σύμβασης είναι μόνο τα πρόσωπα που πληρούν τις απαιτήσεις της νομοθεσίας της χώρας υποδοχής ώστε να διαμένουν και να εργάζονται σε αυτή νόμιμα. Σε κάθε περίπτωση τα ανθρώπινα δικαιώματα των παράνομων μεταναστών πρέπει να προστατεύονται. Η Ελλάδα δεν έχει υπογράψει τη σχετική Σύμβαση ενώ η Τουρκία την έχει τόσο υπογράψει όσο και επικυρώσει, με δεδομένο ότι η υπόψη Σύμβαση έχει υπογραφεί και επικυρωθεί κυρίως από Κράτη προέλευσης και όχι υποδοχής μεταναστών .

Κατά μία έννοια, το σύνολο των ανθρώπων που βρίσκονται σε άλλη χώρα μπορούν να χαρακτηριστούν αρχικά «μετανάστες», εκτός των περιπτώσεων που βρίσκονται σε ταξίδι αναψυχής (π.χ. τουρίστες) ή για επαγγελματική επίσκεψη (π.χ. πληρώματα εμπορικού ναυτικού ή φοιτητές). Στη συνέχεια πρέπει να εξεταστεί αν είναι «πρόσφυγες». Εφόσον δεν δικαιούνται το καθεστώς του «πρόσφυγα», πρέπει να ελεγχθεί αν ικανοποιούν τις απαιτήσεις της εθνικής νομοθεσίας για νόμιμη παραμονή. Αν κάτι τέτοιο επίσης δεν ισχύει, καθίστανται παράνομοι μετανάστες.

Μία επιπλέον περίπτωση είναι η περίπτωση απόδοσης ασύλου. Η υπόψη διαδικασία διαπερνά τις ιδιότητες του πρόσφυγα και του νόμιμου μετανάστη διότι εξετάζονται επιπλέον κριτήρια για την απόδοσή του, όπως π.χ. η περίπτωση μεμονωμένης πολιτικής δίωξης. Στην ευρύτερα ακολουθούμενη πρακτική, η απόδοση του καθεστώτος πρόσφυγα σε ένα πρόσωπο εκκινεί με την υποβολή αίτησης ασύλου εκ μέρους του.

2.3 Νομικό πλαίσιο

Το νομικό πλαίσιο για το ζήτημα της μετανάστευσης στην Ελλάδα είναι η σύνθεση των διατάξεων του Διεθνούς Δικαίου στις οποίες η Ελλάδα είναι συμβαλλόμενο μέλος, οι διατάξεις του Δικαίου της ΕΕ καθώς και το σύνολο της Εθνικής Νομοθεσίας για το ζήτημα.

Έχοντας καταστήσει σαφές στην ενότητα 2.2 ότι η έννοια του πρόσφυγα είναι αλληλένδετη με την έννοια του μετανάστη, καθίσταται κατανοητό ότι τα ζητήματα που αφορούν τους πρόσφυγες είναι ενταγμένα εντός του νομικού πλαισίου που αφορά τη μετανάστευση.

Κατ' αυτή την έννοια, η εξέταση του νομικού πλαισίου που διέππει το ζήτημα της μετανάστευσης στην Ελλάδα θα γίνει πρώτα σε εθνικό επίπεδο και στη συνέχεια θα επεκταθεί τόσο στο Ευρωπαϊκό όσο και στο Διεθνές.

Η έννοια της μεταναστευτικής πολιτικής στην Ελλάδα ήταν άγνοια δεδομένου ότι η χώρα αποτελούσε παραδοσιακά χώρα προέλευσης και όχι υποδοχής μεταναστών και διότι ο Κώδικας Ιθαγένειας ήταν βασισμένος στο «δίκαιο του αίματος», καθιστώντας τη νομιμοποίηση οποιουδήποτε μετανάστη σχεδόν αδύνατη (Υπουργείο Εσωτερικών, 2010). Με διαδοχικές τροποποιήσεις κατά τα έτη 2004, 2010 και τελικά 2015, ο Κώδικας τροποποιήθηκε και προσαρμόστηκε σε πιο σύγχρονες απαιτήσεις, με τρόπο ώστε να συμβαδίζει με τις αντίστοιχες νομικές διατάξεις των υπολοίπων Κ-Μ της ΕΕ (Εθνικό Τυπογραφείο, 2004) (Εθνικό Τυπογραφείο, 2010) (Εθνικό Τυπογραφείο, 2015).

Η πρώτη κατάσταση κατά την οποία το Ελληνικό Κράτος αναγκάστηκε να διαχειριστεί μαζική εισροή πληθυσμού στην επικράτειά του, υπήρξε η Μικρασιαστική Καταστροφή. Για την αντιμετώπιση της προβλήματος η Ελληνική Πολιτεία, πέραν των λοιπών της ενεργειών, έθεσε σε ισχύ το Νόμο 4310/1929, ο οποίος παραμένει μερικώς ακόμη και σήμερα σε ισχύ. Φυσικά ο υπόψη Νόμος αντιμετώπιζε τα ζητήματα εισόδου αλλοδαπών στη χώρα αποκλειστικά από τη άποψη της Δημόσιας Τάξης και Ασφάλειας, ενώ κατ' ουσία ρύθμιζε την είσοδο Ελλήνων στην Ελληνική επικράτεια και κατά συνέπεια δεν μπορεί να χαρακτηριστεί σαν εργαλείο μεταναστευτικής πολιτικής (Εθνικό Τυπογραφείο, 1929).

Ο Νόμος 4310/1929 παρέμεινε σε ισχύ για περισσότερο από 60 έτη (!), χωρίς το Ελληνικό Κράτος να προβεί σε οποιαδήποτε κίνηση εκσυγχρονισμού της νομοθεσίας του και προσαρμογής της στα νέα δεδομένα που δημιουργούσε η συνεχής οικονομική ανάπτυξη της Ελλάδας, διαπίστωση που αυτοδικαίως σήμαινε ότι είχε παρέλθει ήδη ικανό χρονικό διάστημα κατά το οποίο η Ελλάδα ήταν ήδη δυνητικά χώρα υποδοχής μεταναστών για εργασία.

Η πτώση των ολοκληρωτικών καθεστώτων της Κεντρικής – Ανατολικής Ευρώπης και των χωρών της Βαλκανικής Χερσονήσου δημιούργησε τη δεκαετία 1990 νέα δεδομένα για την Ελλάδα. Το αποκαλούμενο «άνοιγμα των συνόρων», που έλαβε χώρα μεταξύ 1991 και 1993, μεταξύ Ελλάδας και Αλβανίας, αποτέλεσμα της κατάρρευσης του κομμουνιστικού καθεστώτος της Αλβανίας, παρόλο που πλαισιωνόταν από συναφείς συμφωνίες μεταξύ των κυβερνήσεων Ελλάδας και Αλβανίας, γρήγορα πήρε ανεξέλεγκτες διαστάσεις με αποτέλεσμα κατά το διάστημα 1991 – 1994 να εισέλθουν στην Ελλάδα περίπου 1,5 εκατομμύρια Έλληνες Βορειοηπειρώτες και Αλβανοί. Το Ελληνικό Κράτος έθεσε σε ισχύ το Νόμο 1975/1991 με τίτλο «Είσοδος, έξοδος, παραμονή, εργασία, απέλαση αλλοδαπών, διαδικασία αναγνώρισης προσφύγων και άλλες διατάξεις», ο οποίος αναθεωρούσε σε περιορισμένη έκταση τον παλαιότερο 4310/1929 (Εθνικό Τυπογραφείο, 1991).

Στη συνέχεια υιοθετήθηκε ο Νόμος 2910/2001 με τίτλο «Είσοδος και παραμονή αλλοδαπών στην Ελληνική Επικράτεια. Κτήση της ιθαγένειας με πολιτογράφηση και άλλες διατάξεις.», ο οποίος επέφερε αλλαγές και στους δύο προηγούμενους Νόμους. Αυτό κατέστη απαραίτητο γιατί παρόλο που ο 1975/1991 ήταν αυστηρός στις διατάξεις του, η εισερχόμενες ροές στην Ελλάδα αυξήθηκαν. Το προηγούμενο συνιστά και ένα παράδοξο, διότι η απλή υιοθέτηση Νόμων χωρίς την πλήρη εφαρμογή τους σαφώς και δεν δύναται να αποφέρει κάποιο αποτέλεσμα (Εθνικό Τυπογραφείο, 2001).

Το 2005 τέθηκε σε ισχύ ο Νόμος 3386/2005, ο οποίος και αποτελεί αυτή τη στιγμή το βασικό εργαλείο της μεταναστευτικής πολιτικής του Ελληνικού Κράτους (Εθνικό Τυπογραφείο, 2005). Στον υπόψη Νόμο ενσωματώθηκαν επιπλέον οι Κοινοτικές Οδηγίες 2003/86 και 2003/109 (Δίκαιο της ΕΕ, 2003) (Δίκαιο της ΕΕ, 2003).

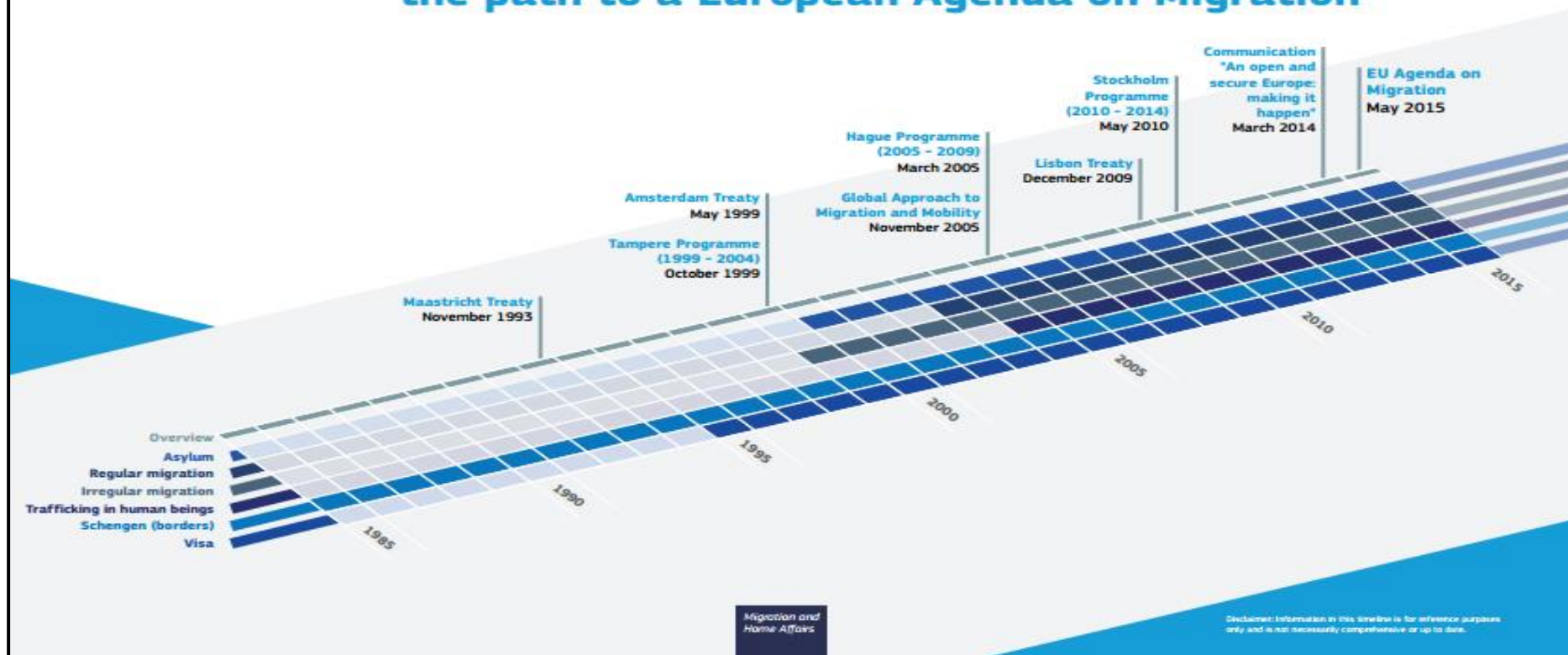
Επιπλέον όπως έχει ήδη αναφερθεί, για την περίπτωση των προσφύγων, η Ελλάδα έχει υπογράψει και επικυρώσει τόσο τη Σύμβαση της Γενεύης του 1951 όσο και το Πρωτόκολλο της Νέας Υόρκης του 1967.

Στο επίπεδο της ΕΕ η νομοθεσία σχετικά με τη διαχείριση Μεταναστευτικών – Προσφυγικών ροών είναι εξαιρετικά πολύπλοκη και σε πολλές περιπτώσεις δύσκολα εφαρμόσιμη με δεδομένο ότι τα Κ-Μ διατηρούν το δικαίωμα να εφαρμόζουν και Εθνικές Πολιτικές επί του ζητήματος ή ακόμη και να εξαιρούνται από την εφαρμογή του Δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (δικαιώματα που πηγάζουν από τις Συμφωνίες εισόδου τους στην ΕΕ) ενώ παράλληλα οι αρμόδιοι φορείς διαχείρισης είναι σε πολλές περιπτώσεις εντελώς διαφορετικοί με αποτέλεσμα εντελώς διαφορετικούς τρόπους ενεργείας στο επιχειρησιακό επίπεδο.

Στον τομέα της διαχείρισης Προσφυγικών Ροών, η ΕΕ όπως και το σύνολο των Κ-Μ της, έχει επικυρώσει τη Σύμβαση της Γενεύης και το Πρωτόκολλο της Νέας Υόρκης. Επιπλέον έχει προχωρήσει στην έκδοση σειράς Οδηγιών με κυριότερες τις 2003/86 και 2003/109, ενώ έχει από υιοθετήσει από το 1999 την «Ατζέντα για τη Μετανάστευση» (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 1999).

20 years of migration policy: the path to a European Agenda on Migration

Εικόνα 3: Η Ατζέντα για τη Μετανάστευση, Τάμπερε 1999
(Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή)

Η δημιουργία της Ζώνης ΣΕΝΓΚΕΝ, που επέτρεψε την ελεύθερη διακίνηση προσώπων εντός των Κ-Μ της ΕΕ, δημιούργησε νέα δεδομένα σχετικά με τη μετανάστευση και ιδίως σε σχέση με την παράνομη μετανάστευση. Συνέπεια των παραπάνω υπήρξε η υιοθέτηση της συνθήκης ΔΟΥΒΛΙΝΟ II (Ευρωπαϊκός Κανονισμός, 2003) και στη συνέχεια της ΔΟΥΒΛΙΝΟ III (Ευρωπαϊκός Κανονισμός, 2013), κυριότερη παράμετρος της οποίας είναι η υποχρέωση κάθε Κ-Μ της ΕΕ να διακρατεί τους παράνομα εισελθόντες ΥΤΧ στην επικράτειά του και να ολοκληρώνει είτε τη διαδικασία χορήγησης Ασύλου, είτε τη διαδικασία νομιμοποίησης, είτε τη διαδικασία επαναπατριsmού/απέλασης.

Από το 2013 και εντεύθεν, η δράση της ΕΕ στον τομέα της θέσπισης κανόνων για τη διαχείριση Μεταναστευτικών – Προσφυγικών ροών αποκτά χαρακτηριστικά «χιονοστοιβάδας», δημιουργώντας ακόμη μεγαλύτερα προβλήματα στο επίπεδο επιχειρησιακής δράσης, ιδιαίτερα στην περίπτωση της Ελλάδας, η οποία αφενός εκκινούσε με τεράστιο πρόβλημα στο εσωτερικό της από περίπου 1.000.000 παράνομους μετανάστες, όπως θα διαπιστωθεί στο Κεφάλαιο «Β», επί των οποίων δεν ασκούσε πρακτικώς κανένα έλεγχο, ενώ ταυτόχρονα καλούνταν με ανύπαρκτη υποδομή σε αντίθεση με τις δεσμεύσεις της σαν Κ-Μ της ΕΕ να διαχειριστεί εισερχόμενες ροές πρωτόγνωρες για τα δεδομένα τόσο της χώρας όσο και της ΕΕ, ενώ παράλληλα στο εσωτερικό της, το μεταναστευτικό ζήτημα αποτελούσε σημείο οξύτατης διαφωνίας μεταξύ των πολιτικών δυνάμεων και πόλωσης των πολιτών, με αποτέλεσμα να μην υπάρχει καμία «εθνική στρατηγική» και ακόμη χειρότερα να μην είναι δυνατό να ασκηθεί καμία αποτελεσματική πολιτική.

Η τελευταίες σημαντικές εξελίξεις στον τομέα αφορούν αποκλειστικά την αντιμετώπιση της κατάστασης που δημιουργήθηκε την τελευταία πενταετία στην Ανατολική Μεσόγειο. Κατ' αυτή την έννοια ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός FRONTEX απέκτησε πραγματική υπόσταση και ανέλαβε επιχειρησιακή δράση, ενώ παράλληλα επιτεύχθηκε (;) συμφωνία με την Τουρκία προκειμένου η τελευταία να συγκρατήσει τις εισερχόμενες ροές στο έδαφός της. Η τελευταία είχε σαν αποτέλεσμα, στην ίδια Περιοχή Επιχειρήσεων με τον FRONTEX να ενεργεί και η Ναυτική Δύναμη SNMG-2 του ΝΑΤΟ στα πλαίσια μίας συμφωνίας που περιέχει πολλά αδευκρίνιστα στοιχεία για τις παραμέτρους της (Λουκόπουλος Κ., 2016). Στις τελευταίες εξελίξεις που ακολούθησαν την αποτυχημένη απόπειρα πραξικοπήματος στην Τουρκία, η ΕΕ αναζητά τρόπους να αθετήσει τις υποσχέσεις με βάση τις οποίες σύνηψε τη συμφωνία για τον έλεγχο των ροών με την Τουρκία, με την τελευταία να απειλεί με διαρκώς αυξανόμενη ένταση την πρόθεσή της «να πλημμυρίσει με 3 εκατομμύρια μετανάστες την Ευρώπη».

2.4 Συμπεράσματα από το νομικό πλαίσιο

Η επισκόπηση του νομικού πλαισίου που διέππει τα ζητήματα μεταναστών/προσφύγων, στο σύνολο των επιπέδων που εξετάστηκε, δηλαδή το Εθνικό, το Ευρωπαϊκό και το Διεθνές, οδηγεί στα παρακάτω συμπεράσματα:

2.4.1 Από το σύνολο της νομοθεσίας σε Εθνικό, Ευρωπαϊκό και Διεθνές επίπεδο, προκύπτει ότι τα εισερχόμενα πρόσωπα σε επικράτεια άλλου Κράτους από το Κράτος

υπηκοότητάς τους διαχωρίζονται σε τρεις σαφώς διακριτές κατηγορίες: τους πρόσφυγες, τους νόμιμους μετανάστες και τους παράνομους μετανάστες.

2.4.2 Οι «πρόσφυγες» είναι μία ειδική κατηγορία «νόμιμων μεταναστών», με βάση το καθεστώς των οποίων και τις νομικές δεσμεύσεις της Ελλάδας σε όλα τα επίπεδα, χρήζουν ειδικής μεταχείρισης. Στα πλαίσια αυτής της μεταχείρισης, πρέπει να τύχουν επιπλέον μέριμνα τόσο από τους νόμιμους όσο περισσότερο από τους παράνομους μετανάστες.

2.4.3 Οι «νόμιμοι μετανάστες» πρέπει να διαχωρίζονται σαφώς και να προστατεύονται από τους «παράνομους μετανάστες».

2.4.4 Στο εθνικό επίπεδο διαπιστώνεται η πολυνομία και συνεχής τμηματική αναθεώρηση διατάξεων, διαδικασιών και αρμοδίων φορέων, με αποτέλεσμα τη δημιουργία προβλημάτων εφαρμογής και δυσλειτουργιών. Η κατάσταση επιδεινώθηκε σε μέγιστο βαθμό με την σε μεγάλο βαθμό ανοργάνωτη συμπεριφορά της ΕΕ, η οποία δημιούργησε στο Ελληνικό Κράτος, που ούτως ή άλλως δεν ήταν προετοιμασμένο για τη διαχείριση μίας τέτοιας κατάστασης, ένα πρόσθετο όγκο εργασίας η οποία απλώς οδήγησε το σύστημα της Δημόσιας Διοίκησης στα πρόθυρα της κατάρρευσης.

2.4.5 Διαπιστώνεται ότι το σύνολο της νομοθεσίας σε εθνικό επίπεδο, αντιμετωπίζει το ζήτημα της Μετανάστευσης με κύρια έμφαση στην Δημόσια Τάξη και Ασφάλεια, παραβλέποντας την οικονομική και κοινωνική παράμετρο του ζητήματος. Επιπλέον, η διαφαινόμενη επιδίωξη για «μηδενική μετανάστευση στην Ελλάδα» συνιστά ένα ουτοπικό στόχο.

2.4.6 Σε κάθε περίπτωση ισχύουν οι θεμελιώδεις νόμοι των ΗΕ περί των δικαιωμάτων του ανθρώπου, αλλά σε καμία περίπτωση δεν αμφισβητείται η δικαιοδοσία έκαστου Κ-Μ του ΟΗΕ να ενεργήσει όπως αυτό κρίνει σκόπιμο στο επίπεδο της μετανάστευσης (νόμιμης ή παράνομης).

2.4.7 Η ΕΕ δεν ήταν σε καμία περίπτωση προετοιμασμένη να αντιμετωπίσει την πιθανότητα ενός Προσφυγικού ή Μεταναστευτικού ρεύματος, έστω και αν το μέγεθός του δεν συνιστά πραγματική απειλή για την ίδια. Αυτό καθίσταται εμφανές από την παραγωγή νομοθεσίας τα τελευταία έτη και ενώ είχε αρχίσει να εξελίσσεται το φαινόμενο. Επιπλέον, ο συγκερασμός των απαιτήσεων χωρών που παραδοσιακά αποτελούν χώρες υποδοχής μεταναστών με χώρες που παραδοσιακά αποτελούν χώρες αποστολής μεταναστών είναι εξαιρετικά δύσκολο να συμβιβαστούν.

2.4.8 Η Ζώνη Σένγκεν από ιδρύσεως λειτουργούσε με τρομακτική ανεπάρκεια και πλημμελή εφαρμογή των όσων προβλέπει, έτσι ώστε όταν εκδηλώθηκε το φαινόμενο της μαζικής εισόδου ΥΤΧ βρέθηκε κυριολεκτικά ανυπεράσπιστα και χρειάστηκε τη συνδρομή Κρατών εκτός της ΕΕ (Σκόπια, Αλβανία) για να προστατεύσει την ύπαρξή της (συμφωνία με Αλβανία, Σκόπια και Τουρκία). Το τελευταίο απομονώνει την Ελλάδα πλήρως από την υπόλοιπη ΕΕ, ενώ παράλληλα δημιουργεί την πρωτοφανή κατάσταση σύμφωνα με την οποία η ΕΕ συνεργαζόμενη με Κράτη εκτός ΕΕ, περιορίζει τις επιλογές ενός Κ-Μ της.

2.4.9 Η ΕΕ για όσο διάστημα οι εισερχόμενες ροές ήταν μικρού μεγέθους και εύκολα διαχειρίσιμες από τα Κ-Μ επέδειξε ολιγωρία και διάθεση να μην ασχοληθεί με το ζήτημα, όταν όμως οι ροές απέκτησαν μεγάλο μέγεθος και ήταν εμφανές ότι θα προκαλούσαν τριγμούς τόσο στο κοινωνικό όσο και στο οικονομικό επίπεδο, υπό την πίεση των ισχυρών Κ-Μ ανέλαβε δράση, στερώντας από τα πιο αδύναμα Κ-Μ το δικαίωμα να ασκήσουν Εθνικές Πολιτικές που θα άμβλυναν τις συνέπειες της κρίσεως για αυτά και οδήγησε το σύνολο της Ένωσης σε αποφάσεις και ενέργειες που ικανοποιούν πλήρως και πάλι τα ισχυρά Κ-Μ.

2.4.10 Η ενοποίηση μόνο συγκεκριμένων τομέων λειτουργίας των Κ-Μ της ΕΕ ενώ οι υπόλοιποι παραμένουν πλήρως υπό εθνικό έλεγχο, δεν δίδει λύσεις αλλά απλά δημιουργεί συνεχώς νέα δεδομένα για τα οποία απαιτείται ακόμη περισσότερη γραφειοκρατία ενώ παράλληλα τα Κ-Μ που αντιμετωπίζουν το πρόβλημα υπερφορτίζουν τη Δημόσια Διοίκησή τους με εργασία που δεν έχει κανένα αντίκτυπο στο επιχειρησιακό επίπεδο.

3. Κεφάλαιο «B»: Τα Δεδομένα

3.1 Γενικά

Στο παρόν Κεφάλαιο, θα παρατεθούν τρεις διαφορετικές ομάδες δεδομένων: τα στοιχεία που σχετίζονται με τη μετανάστευση στην Ελλάδα που απορρέουν από τις Απογραφές Πληθυσμού Ελληνικού Κράτους Ετών 2001 και 2011, τα ποσοτικά στοιχεία των εισερχόμενων ροών ΥΤΧ από επιλεγμένες χώρες λόγω του μεγέθους των ροών που διαπιστώθηκαν από αυτές και τέλος τα ποσοτικά δεδομένα που απεικονίζουν την κατάσταση ασφαλείας των παραπάνω επιλεγμένων χωρών.

Οι τρεις παραπάνω ομάδες δεδομένων θα επιτρέψουν να διαπιστωθεί κατ' αρχάς ποιά ήταν η κατάσταση στο εσωτερικό της χώρας προ του προς εξέταση χρονικού διαστήματος (2006-2015) αλλά και κατά το μεσοδιάστημα αυτού και στη συνέχεια τι μέγεθος είχαν οι υπόψη εισερχόμενες ροές κατά το προς εξέταση χρονικό διάστημα.

3.2 Απογραφή Πληθυσμού Ελληνικού Κράτους Ετών 2001 και 2011

Για την ανάλυση της κατάστασης την 5ετία 2006 – 2010, θα χρησιμοποιηθεί σαν σημείο αφετηρίας η Απογραφή Πληθυσμού Έτους 2001. Σύμφωνα με την σχετική έκθεση (Ελληνική Στατιστική Αρχή, 2001), ο «Μόνιμος Πληθυσμός» της Ελλάδας ήταν 10.934.097 ενώ ο «Νόμιμος Πληθυσμός» 10.206.539 άτομα. Αυτό δημιουργεί μία διαφορά της τάξης των **727.539** ατόμων, τα οποία περιλαμβάνουν τόσο τους νόμιμους όσο και τους παράνομους μετανάστες. Κατά συνέπεια και από το πρώτο έτος της υπό εξέταση 5ετίας, το 2006, μπορούμε να υποθέσουμε με σχετική ασφάλεια ότι η παραπάνω διαφορά παρέμεινε σταθερή και ίσως αυξήθηκε, δεδομένου ότι στο διάστημα μεταξύ 2001 και 2006 η Ελλάδα παρουσίαζε θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης (Παγκόσμια Τράπεζα, 2016), ο κατασκευαστικός κλάδος που απαιτεί μεγάλο αριθμό ανειδίκευτων εργατών ήταν σε πλήρη ανάπτυξη (Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών, 2015, σελ. 18) και επιπλέον προέκυψαν οι επεμβάσεις σε Αφγανιστάν (2001) και Ιράκ (2003). Σύμφωνα με τον Πίνακα Μ20, το 2001 διαβιούσαν 761.813 αλλοδαποί. Σύμφωνα με τον αυτό Πίνακα, οι πολίτες Αλβανίας ήταν οι 438.036 ενώ οι πολίτες Πακιστάν 11.130. Επιπλέον απογράφηκαν 5.552 πολίτες Συρίας και 371 πολίτες Αφγανιστάν. Μεγάλο ποσοστό αποτελούσαν οι πολίτες Κ-Μ της ΕΕ καθώς και της Βόρειας Αμερικής, οι οποίοι βρίσκονταν στην Ελλάδα για παροχή υπηρεσιών σε μία αναπτυσσόμενη οικονομία.

Για την ανάλυση της κατάστασης την 5ετία 2011 – 2015, θα χρησιμοποιηθεί σαν σημείο αφετηρίας η Απογραφή Πληθυσμού Έτους 2011. Σύμφωνα με την σχετική έκθεση (Ελληνική Στατιστική Αρχή, 2011), ο «Μόνιμος Πληθυσμός» της Ελλάδας ήταν 10.816.286 ενώ ο «Νόμιμος Πληθυσμός» 9.904.286 άτομα. Αυτό δημιουργεί μία διαφορά της τάξης των **912.000** ατόμων, τα οποία περιλαμβάνουν τόσο τους νόμιμους όσο και τους παράνομους μετανάστες. Η Ελληνική Στατιστική Αρχή δεν παρέχει περαιτέρω διευκρινίσεις, καθώς ο

Πίνακας Α06 περιλαμβάνει αλλοδαπούς που εγκαταστάθηκαν στην Ελλάδα μόνο την τελευταία 5ετία προ της απογραφής και αναφέρει 201.122 άτομα, διαχωρισμένα κατά φύλλο, ηλικιακή ομάδα και αιτία μετανάστευσης. Επιπλέον δεν παρέχονται στοιχεία για την εθνικότητα των υπόψη ατόμων. Μπορεί να υποθεθεί με σχετική ασφάλεια ότι ο αριθμός των Αλβανών δεν μειώθηκε αλλά συνέχισε να αυξάνεται, όπως θα καταδειχθεί και στη συνέχεια.

3.3 Εισερχόμενες Ροές ΥΤΧ στην Ελλάδα το διάστημα 2006-2015 (από επιλεγμένες χώρες)

Κατά τη διάρκεια του εξεταζόμενου χρονικού διαστήματος 2006 – 2015, η Ελλάδα βίωσε για δεύτερη φορά μαζικές εισροές ΥΤΧ στην επικράτειά της, μικρότερου μεγέθους από την πρώτη φορά και σε μεγαλύτερο χρονικό διάστημα, όπως έχει ήδη αναφερθεί, αλλά έχοντας ήδη ένα σημαντικό πληθυσμό νόμιμων και παράνομων μεταναστών στην επικράτειά της που ανέρχεται στο περίπου 10% του συνολικού πληθυσμού της χώρας και επιπλέον οι εισερχόμενες ροές αυτή τη φορά διαθέτουν διαφορετικά χαρακτηριστικά από την πρώτη (Αραβες/Αφρικανοί/Ασιάτες αντί Ευρωπαίων – Μουσουλμάνοι κατά πλειοψηφία αντί Χριστιανών).

Σύμφωνα με τα ποσοτικά δεδομένα από την ιστοσελίδα της Ελληνικής Αστυνομίας (ΕΛ.ΑΣ, 2016), έχει γίνει επιλογή των χωρών προέλευσης που είτε παρουσιάζουν τις υψηλότερες τιμές, είτε ενδιαφέρουν λόγω εγγύτητας προς την Ελλάδα και οι οποίες είναι οι εξής: Αίγυπτος, Αλβανία, Αλγερία, Αφγανιστάν, Ιράκ, Ιράν, Λίβανος, Λιβύη, Μαρόκο, Μαυριτανία, Πακιστάν, Συρία, Τυνησία.

Τα δεδομένα για τις επιλεγμένες χώρες συνοψίζονται στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 1: Συνολικός αριθμός εισερχομένων ΥΤΧ (από επιλεγμένες χώρες)

ΧΩΡΑ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	ΣΥΝΟΛΟ 2006- 2010	ΣΥΝΟΛΟ 2011- 2015	ΣΥΝΟΛΟ 2006- 2015
ΑΙΓΥΠΤΟΣ	515	598	502	268	575	995	587	0	0	0	2458	1582	4040
ΑΛΒΑΝΙΑ	57466	66818	72454	63563	50175	11733	10602	15389	9677	16068	310476	63469	373945
ΑΛΓΕΡΙΑ	361	84	224	329	7336	5398	4606	443	152	1088	8334	11687	20021
ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ	5260	11611	25577	17828	28299	28528	16584	6412	612	186500	88575	238636	327211
ΙΡΑΚ	8157	12549	15940	7662	4968	2863	2212	700	0	63421	49276	69196	118472
ΙΡΑΝ	1059	515	700	507	1133	959	692	0	135	19612	3914	21398	25312
ΛΙΒΑΝΟΣ	217	281	992	947	305	303	114	0	0	1553	2742	1970	4712
ΛΙΒΥΗ	97	228	68	21	19	166	251	0	0	0	433	417	850
ΜΑΡΟΚΟ	182	161	143	222	1645	3405	2207	0	200	5513	2353	11325	13678
ΜΑΥΡΙΤΑΝΙΑ	927	532	77	39	66	97	75	0	0	0	1641	172	1813
ΠΑΚΙΣΤΑΝ	3350	2834	5512	4854	8830	19975	11136	3982	3563	23318	25380	61974	87354
ΣΥΡΙΑ	299	234	451	440	851	1522	7927	8517	982	455363	2275	474311	476586
ΤΥΝΗΣΙΑ	173	107	65	87	988	1095	615	0	0	0	1420	1710	3130
ΣΥΝΟΛΟ ΕΠΙΛΕΓΜ.	78063	96552	122705	96767	105190	77039	57608	35443	15321	772436	499277	957847	1457124
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	95239	112364	146336	126145	132534	99349	76304	39952	18386	787200	612618	1021191	1633809

Επιπλέον, παρατίθενται τα στοιχεία σχετικά με το σημείο εισόδου των παραπάνω ροών, όπως στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 2: Κατανομή εισερχομένων ΥΤΧ ανά σημείο εισόδου

ΕΤΟΣ	ΧΕΡΣΑΙΑ ΣΥΝΟΡΑ				ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΣΥΝΟΡΑ	ΛΟΙΠΗ ΧΩΡΑ
	ΕΛΛ-ΑΛΒ	ΕΛΛ-ΠΓΔΜ	ΕΛΛ-ΒΟΥΛ	ΕΛΛ-ΤΟΥ	ΕΛΛ-ΤΟΥ	
2006	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
2007	N/A	N/A	N/A	16789	16781	N/A
2008	N/A	N/A	N/A	14461	30149	N/A
2009	38164	2355	1258	8787	27685	47896
2010	33979	1589	983	47088	6204	42681
ΣΥΝΟΛΟ 5ΕΤΙΑΣ	72143	3944	2241	87125	80819	90577
2011	11743	1003	636	54974	640	30372
2012	10927	1168	365	30433	3596	30389
2013	10413	1041	505	1122	9620	18926
2014	9290	1216	780	1914	42390	21573
2015	8505	1339	1121	4256	758089	24060
ΣΥΝΟΛΟ 5ΕΤΙΑΣ	50878	5767	3407	92699	814335	125320
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	123021	9711	5648	179824	895154	215897

3.4 Κατάσταση Ασφαλείας Επιλεγμένων Χωρών για το Διάστημα 2006-2016

Η επισκόπηση της κατάστασης ασφαλείας των επιλεγμένων χωρών κατά το εξεταζόμενο χρονικό διάστημα κρίνεται απαραίτητη προκειμένου να εξετασθεί κατά πόσο οι εισερχόμενες ροές ΥΤΧ στην Ελλάδα το χρονικό διάστημα 2006 – 2015 αποτελούν συνέπειες αναταράξεων αυτής. Το παραπάνω είναι εξαιρετικά σημαντικό από την άποψη ότι δύναται να χαρακτηρίσει σε σχεδόν απόλυτο βαθμό το καθεστώς που μπορεί να αποδοθεί στους πολίτες των υπόψη χωρών, με τις πιθανότητες απονομής καθεστώτος ασύλου να εξετάζεται σε ατομική βάση και να αποκλειστεί κάθε πιθανότητα χαρακτηρισμού του συνόλου των εισερχομένων ροών σαν «προσφυγικές ροές», γεγονός που θα συνεπάγονταν την απαίτηση ειδικής συμπεριφοράς από πλευράς Ελληνικού Κράτους.

Στις επόμενες παραγράφους αναφέρονται με συντομία τα σημαντικότερα γεγονότα που επηρέασαν την ασφάλεια / σταθερότητα των επιλεγμένων χωρών.

3.4.1 Περιοχή Παλαιστινιακής Αρχής – Λωρίδα της Γάζας

Η υπόψη περιοχή κατά το εξεταζόμενο χρονικό διάστημα παρουσίασε μεγάλες διαταραχές στην κατάσταση ασφαλείας. Πιο συγκεκριμένα, κατά τα έτη 2006, 2008, 2009, 2012 και 2014, το Ισραήλ διεξήγαγε εκτεταμένες επιχειρήσεις κυρίως στη Λωρίδα της Γάζας ενώ για την χρονική περίοδο 2007-2008 προέβει σε πλήρη αποκλεισμό της Λωρίδας της Γάζας (συμπεριλαμβανομένης της ηλεκτρικής ενέργειας) (Middle East Eye, 2014) (UN Security Council Briefs, 2006 - 2015).

3.4.2 Λίβανος

Ο Λίβανος κατά το εξεταζόμενο χρονικό διάστημα δεν παρουσίασε σημαντικές διαταράξεις στην κατάσταση ασφάλειας, πέραν των συνεχιζόμενων προβλημάτων από την εσωτερική πολιτική αστάθεια. Εξάιρεση αποτελεί ο πόλεμος του 2006 με το Ισραήλ, ο οποίος από τη μεριά του Λιβάνου εκτελέστηκε μέσω της Χεζμπολά. Εκτός των παραπάνω, η χώρα αντιμετωπίζει τις έντονες παρενέργειες του πολέμου στη Συρία, τόσο στο επίπεδο υποδοχής προσφύγων όσο και στο επίπεδο της εμπλοκής της Συρίας στην εσωτερική πολιτική σκηνή της.

3.4.3 Ιράκ

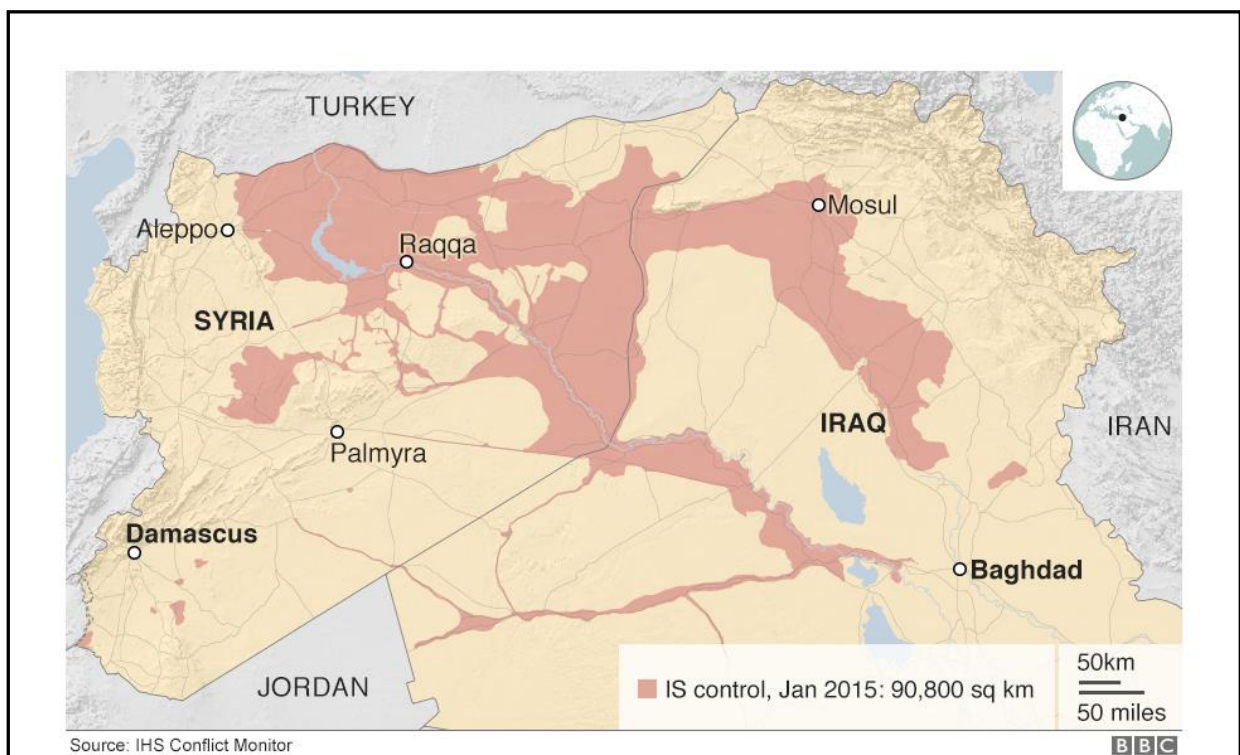
Η κατάσταση ασφαλείας του Ιράκ κατά την εξεταζόμενη χρονική περίοδο παρουσιάζει εξαιρετικά σοβαρές διαταραχές, τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό επίπεδο (BBC, 2016).

Η εισβολή το 2003 από συνασπισμό χωρών υπό τις ΗΠΑ, κατέλυσε με βίαιο τρόπο το μπααθικό καθεστώς του Σαντάμ Χουσεΐν. Ακολούθησε μία περίοδος γενικευμένης αναρχίας, κατά τη διάρκεια της οποίας εκτός των εκκαθαρίσεων των πρώην υποστηρικτών του

μπαθικού καθεστώτος, διαπιστώθηκε σεχταριστική βία (σίτες εναντίον σουνιτών), ενώ παράλληλα η κουρδική μειονότητα ανέπτυξε τάσεις αυτονομής.

Από το 2006 οπότε και αρχίζει η εξεταζόμενη χρονική περίοδος μέχρι και το 2014 που εμφανίζεται στο προσκήνιο το Ισλαμικό Χαλιφάτο (ISIS), τα επίπεδα εσωτερικής βίας παρέμειναν σε εξαιρετικά υψηλά επίπεδα, καθιστώντας ουσιαστικά τη χώρα μη λειτουργική και σε κατάσταση εμφυλίου πολέμου.

Το 2014 εμφανίστηκε το Ισλαμικό Χαλιφάτο καταλαμβάνοντας μεγάλες εκτάσεις της χώρας και εκτοπίζοντας μεγάλους πληθυσμούς σιτών και κούρδων. Η έκρυθμη κατάσταση συνεχίστηκε και το 2015, παρά τις προσπάθειες που κατέβαλε η Κυβέρνηση του Ιράκ (σε συνεργασία και με την ηγεσία των Ιρακινών Κούρδων) για την εκμηδένιση της οργάνωσης και την απελευθέρωση των υπό κατάληψη εδαφών της.

Εικόνα 4: Η επέκταση του Ισλαμικού Χαλιφάτου σε Ιράκ και Συρία το 2015
(Πηγή: IHS Markit)

3.4.4 Βόρεια Αφρική

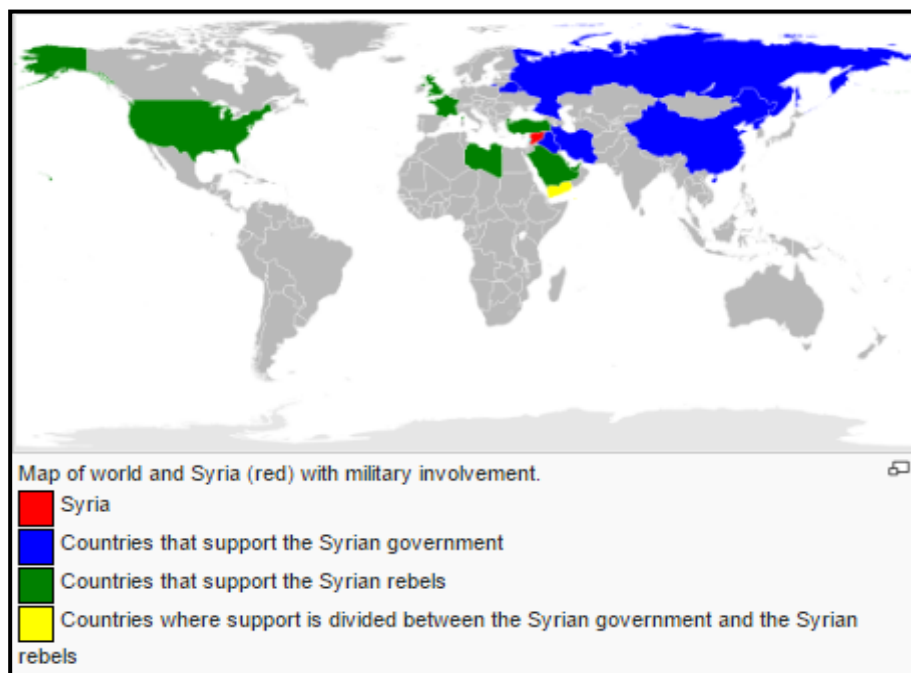
Η κατάσταση ασφαλείας στην περιοχή της Βόρειας Αφρικής και της Συρίας για την περίοδο από το 2006 μέχρι και το τέλος του 2010 υπήρξε απολύτως ήρεμη. Στο σύνολο των υπόψη χωρών την εξουσία κατείχαν ολοκληρωτικά καθεστώτα που διατηρούν τις ρίζες τους στο κίνημα του Αραβικού Εθνικισμού των δεκαετιών του 1950 και 1960.

Η ήρεμη κατάσταση άρχισε να αλλάζει δραματικά την 17 Δεκεμβρίου 2010, ημέρα κατά την οποία ο Μοχάμεντ Μπουαζίζι στην Τυνησία, κατά τη διάρκεια αντικυβερνητικής διαδήλωσης αυτοπυρπολείται. Γρήγορα τα επεισόδια εξαπλώνονται εκτός από την Τυνησία σε Αίγυπτο,

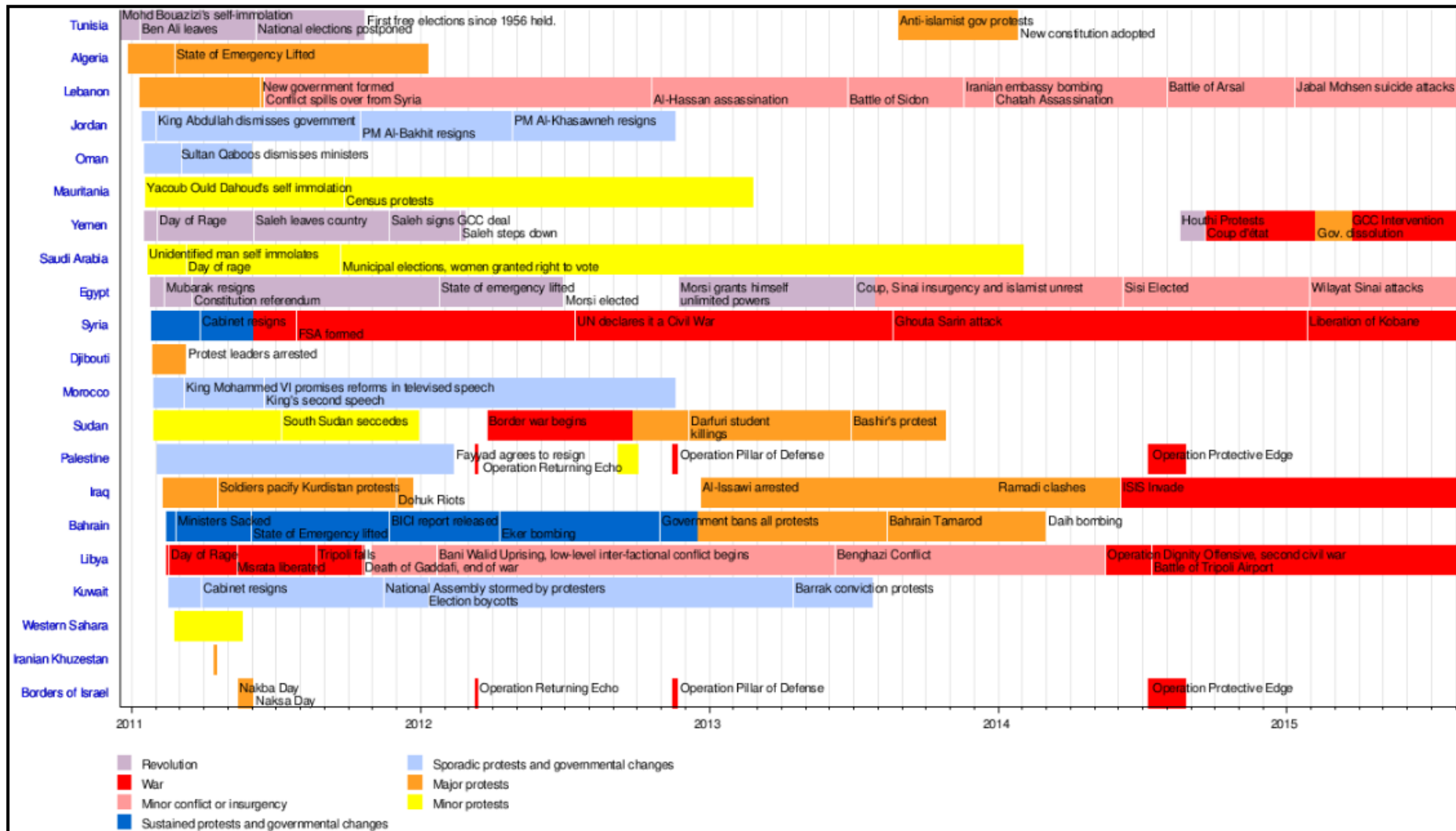
Λιβύη, Συρία, Σαουδική Αραβία, Ιορδανία, Υεμένη και Μπαχρέν (International Business Times, 2016). Το συμβάν θεωρείται η έναρξη μίας ταραχώδους περιόδου για τον αραβικό κόσμο της Βόρειας Αφρικής και Μέσης Ανατολής, που αποκαλείται «Αραβική Άνοιξη» (Foreign Policy, 2011).

Η εξέλιξη του παραπάνω φαινομένου, μετά από 5 έτη, είχε σαν συνέπεια την αλλαγή καθεστώτων σε Τυνησία και Αίγυπτο, ενώ παράλληλα έχουμε την έκρηξη εμφυλίου πολέμου σε Συρία, Λιβύη και Υεμένη, οι οποίοι εξελίσσονται μέχρι και τη συγγραφή της παρούσας.

Στην περίπτωση της Λιβύης, η χώρα περιήλθε σε πλήρη ακυβερνησία. Η περίπτωση της Συρίας είναι ακόμη πιο περίπλοκη, δεδομένου ότι διαφαίνεται η εξωτερική επέμβαση σειράς άλλων Κρατών και διεθνών δρώντων στην περίπτωση (Λιναίος Μ., 2012).

Εικόνα 5: Εξωτερικές παρεμβάσεις στον εμφύλιο πόλεμο της Συρίας
(Πηγή: wikipedia.org)

Εικόνα 6: Χρονική εξέλιξη της «Αραβικής Άνοιξης»
(Πηγή: Wikipedia.org)

3.4.5 Αφγανιστάν - Πακιστάν

Στην παρούσα μελέτη, η εξέταση της κατάστασης ασφαλείας στο δίπολο Αφγανιστάν – Πακιστάν κρίνεται απαραίτητη διότι μεγάλο ποσοστό των εισερχομένων ΥΤΧ στην Ελλάδα και την ΕΕ προέρχονται από τις δύο υπόψη χώρες. Από την εξέταση των περιστατικών ασφαλείας στις δύο χώρες, διαπιστώνεται μετά το 2011 η αύξηση των περιστατικών που σχετίζονται με τη διαμάχη μεταξύ Σιιτών και Σουνιτών που λαμβάνει χώρα στο σύνολο σχεδόν του ισλαμικού κόσμου, χωρίς όμως αυτό να διαφοροποιεί ποσοτικά ή ποιοτικά την εν γένει κατάσταση των δύο χωρών.

3.4.5.1 Αφγανιστάν

Κατά το εξεταζόμενο χρονικό διάστημα 2006 – 2015, η κατάσταση ασφαλείας στο Αφγανιστάν έχει βελτιωθεί σημαντικά, αποτέλεσμα της επέμβασης αρχικά του συνασπισμού υπό την ηγεσία των ΗΠΑ το 2001 και στη συνέχεια από την ανάπτυξη της αποστολής του ΝΑΤΟ, που είχαν σαν αποτέλεσμα την εκδίωξη των Ταλιμπάν από την εξουσία που κατείχαν από το 1996. Συνεχίζονται σε όλο το προαναφερθέν διάστημα σποραδικές επιθέσεις από το κίνημα των Ταλιμπάν, αλλά σε γενικές γραμμές και κυρίως μετά το 2006, στη χώρα έχει επέλθει μία σχετική ηρεμία. Επιπλέον οι Ταλιμπάν έχουν αρχίσει συνομιλίες τόσο με την κυβέρνηση του Αφγανιστάν όσο και με τις ΗΠΑ (BBC, 2016).

3.4.5.2 Πακιστάν

Κατά το εξεταζόμενο χρονικό διάστημα 2006 – 2015, η κατάσταση ασφαλείας στο Πακιστάν δεν έχει παρουσιάσει διαφοροποιήσεις σε σχέση με την περίοδο προ του 2006. Παραμένουν τα προβλήματα που προκαλούνται από σποραδικές επιθέσεις ισλαμιστικών ομάδων κυρίως στα βορειοδυτικά της χώρας, όπου βρίσκονται και τα σύνορα με το Αφγανιστάν και ιδιαίτερα στο Βαζιριστάν που αποτελεί την αυτόνομη φυλετική περιοχή (BBC, 2016).

3.4.6 Δείκτης *Fragile State Index*

Για την εκτίμηση της κατάστασης ασφαλείας κάθε μίας από τις επιλεγμένες χώρες, έχει επιλεγεί για χρήση ο Δείκτης “Fragile State Index” (Fund for Peace, 2006 - 2015) της δεξαμενής σκέψης “Fund for Peace” των ΗΠΑ (Fund for Peace, n.d.), ο οποίος προηγουμένως ήταν γνωστός σαν “Failed States Index” και ο οποίος δημοσιεύεται από το περιοδικό Foreign Affairs και αποτελεί μία ετήσια έκδοση που αφορά το σύνολο των Κ-Μ του ΟΗΕ. Βασίζεται σε 12 συνολικά δείκτες, οι οποίοι αφορούν την κοινωνική, οικονομική και πολιτική κατάσταση του κάθε Κ-Μ. Η βαθμολογία του κάθε δείκτη ξεκινά από το «0» που είναι η σταθερότερη τιμή και φθάνει μέχρι το «10» που είναι η ασταθέστερη. Κατά αυτό τον τρόπο τα Κ-Μ συγκεντρώνουν μία βαθμολογία από το «0» μέχρι το «120», ενώ η τελική βαθμολογία χαρακτηρίζει τα Κ-Μ σαν «Βιώσιμα - Sustainable» με βαθμολογία 0,0-29,9 και απεικόνιση πράσινου χρώματος, «Σταθερά - Stable» με βαθμολογία 30,0-59,9 και απεικόνιση κίτρινου χρώματος, «Υπό Προειδοποίηση - Warning» με βαθμολογία 60,0-89,9 και απεικόνιση πορτοκαλί χρώματος και σε «Συναγερμό - Alert» με βαθμολογία 90,0-120,0 και απεικόνιση κόκκινου χρώματος.

Στον παρακάτω πίνακα παρατίθενται τα δεδομένα βαθμολόγησης του δείκτη FSI για τις επιλεγμένες χώρες και επιπλέον για την Τουρκία και την Ελλάδα.

Πίνακας 3: Δείκτης Fragile State Index (για επιλεγμένες χώρες)

ΧΩΡΑ	ΕΤΟΣ									
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ΑΙΓΥΠΤΟΣ	89,5	89,2	88,7	89,0	87,6	86,8	90,4	90,6	91,0	90,0
ΑΛΒΑΝΙΑ	68,6	70,5	69,7	70,0	67,1	66,1	66,1	65,2	63,6	61,9
ΑΛΓΕΡΙΑ	77,8	75,9	77,8	80,6	81,3	78,0	78,1	78,7	78,8	79,6
ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ	99,8	102,3	105,4	108,2	109,3	107,5	106,0	106,7	106,5	107,9
ΙΡΑΚ	109,0	111,4	110,6	108,6	107,3	104,8	104,3	103,9	102,2	104,5
ΙΡΑΝ	84,0	82,8	85,7	90,0	92,2	90,2	89,6	89,7	87,2	87,2
ΛΙΒΑΝΟΣ	80,5	92,4	95,7	93,5	90,9	87,7	85,8	86,3	86,9	88,1
ΛΙΒΥΗ	68,5	69,3	70,0	69,4	69,1	68,7	84,9	84,5	87,8	95,3
ΜΑΡΟΚΟ	76,5	76,0	75,8	77,1	77,0	76,3	76,1	74,3	74,4	74,6
ΜΑΥΡΙΤΑΝΙΑ	87,8	86,7	86,1	88,7	89,1	88,0	87,6	91,7	93,0	94,9
ΠΑΚΙΣΤΑΝ	103,1	100,1	103,8	104,1	102,5	102,3	101,6	102,9	103,0	102,9
ΣΥΡΙΑ	88,6	88,6	90,1	89,8	87,9	85,9	94,5	97,4	101,6	107,9
ΤΥΝΗΣΙΑ	65,4	65,6	65,6	67,6	67,5	70,1	74,2	76,5	77,5	75,8
ΤΟΥΡΚΙΑ	74,4	74,9	75,4	78,2	77,1	71,5	76,6	75,9	74,1	74,5
ΕΛΛΑΔΑ	41,1	43,5	45,4	46,1	45,9	47,4	50,4	50,6	52,1	52,6

3.4.7 Συμπεράσματα από την επισκόπηση της κατάστασης ασφάλειας της περιοχής ενδιαφέροντος κατά το εξεταζόμενο χρονικό διάστημα

Από την επισκόπηση της κατάστασης ασφάλειας στις περιοχές ενδιαφέροντος και για το εξεταζόμενο χρονικό διάστημα 2006 – 2015, προκύπτουν εξαιρετικά χρήσιμα συμπεράσματα προκειμένου να προχωρήσει η ανάλυση των δεδομένων στο επόμενο Κεφάλαιο αλλά και για την εφαρμογή του πλαισίου IRGC στο ζήτημα της διαχείρισης τόσο των παραμενοντων στην Ελλάδα παράνομων μεταναστών όσο και των εισερχομένων ροών ΥΤΧ στην Ελλάδα.

Σημαντική παράμετρος που δεν θα πρέπει να διαφύγει της ανάλυσης αποτελεί ο πληθυσμός έκαστου εκ των Κρατών των περιοχών ενδιαφέροντος καθώς και το γεγονός ότι λόγω της φύσης της διαμάχης στα περισσότερα εξ αυτών, τμήμα του πληθυσμού τους μπορεί δυνητικά να καταλήξει τμήμα των υπόψη εισερχομένων ροών, δεδομένου ότι η κατάσταση ασφαλείας στα πλείστα εξ αυτών οφείλεται σε σχεταριστικές διαμάχες και κυρίως Σουνιτών εναντίον Σιιτών. Το ακριβές τμήμα του πληθυσμού τους που αποτελεί δυνητικά τμήμα των υπόψη ροών δεν μπορεί να καθοριστεί λόγω της εξαιρετικής ρευστότητας που παρουσιάζει η κατάσταση στο σύνολο των εξεταζόμενων Κρατών.

Στον παρακάτω πίνακα παρατίθεται ο πληθυσμός εκάστου εκ των Κρατών.

Πίνακας 4: Πληθυσμός εξεταζόμενων Κρατών (Πηγή: CIA FactBook, 2016)

ΚΡΑΤΟΣ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ
ΑΙΓΥΠΤΟΣ	94.666.993
ΑΛΓΕΡΙΑ	40.263.711
ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ	33.332.025
ΙΡΑΚ	38.146.025
ΙΡΑΝ	82.801.633
ΛΙΒΑΝΟΣ	6.237.738
ΛΙΒΥΗ	6.541.948
ΜΑΡΟΚΟ	33.655.786
ΜΑΥΡΙΤΑΝΙΑ	3.677.293
ΠΑΚΙΣΤΑΝ	201.995.540
ΣΥΡΙΑ	17.185.170
ΤΥΝΗΣΙΑ	11.134.588
ΣΥΝΟΛΟ	569.638.450

Όπως εύκολα καθίσταται αντιληπτό, καμία από τις προς εξέταση χώρες δεν διαθέτει χερσαία σύνορα με την Ελλάδα, η μόνη χερσαία πρόσβαση της οποίας αποτελούν τα Ελληνικά-Τουρκικά σύνορα στον Έβρο ποταμό, ενώ και η θαλασσία πρόσβαση καθίσταται δυσχερής εκτός από την πλευρά της Τουρκίας. Κατά αυτό τον τρόπο, εξαιρουμένης της περίπτωσης της Αλβανίας που αποτελεί σταθερό σημείο εισόδου Αλβανών μεταναστών στην Ελλάδα καθ' όλο το εξεταζόμενο χρονικό διάστημα, η Τουρκία αποτελεί περιοχή – κλειδί για την εξέλιξη του ζητήματος σε ότι αφορά την Ελλάδα.

4. Κεφάλαιο «Γ»: Η Ανάλυση

4.1 Γενικά

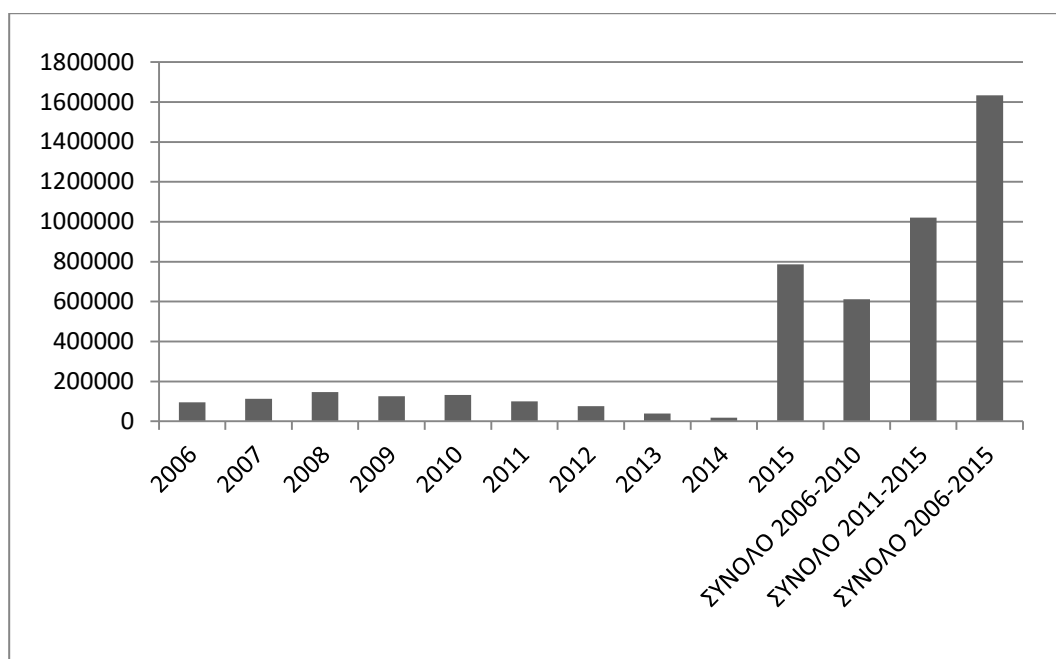
Η ανάλυση των δεδομένων θα εκτελεστεί με τη χρησιμοποίηση των τιμών των εισερχόμενων ροών ΥΤΧ ως πρώτη παράμετρο, την τιμή του δείκτη FSI ως δεύτερη παράμετρο και τον χρόνο ως τρίτη παράμετρο.

Επιπλέον θα διερευνηθεί η χρονική ακολουθία των γεγονότων στο επίπεδο ασφαλείας για το εξωτερικό της Ελλάδας περιβάλλον αλλά και εσωτερικά πολιτικά γεγονότα στην Ελλάδα, προκειμένου να διαπιστωθεί αν μπορεί να εδραιωθεί κάποια πιθανή σύνδεση των μεταβλητών «εισερχόμενες ροές» - «χρόνος».

4.2 Ανάλυση δεδομένων εισερχόμενων ροών ΥΤΧ στην Ελλάδα το διάστημα 2006-2015

4.2.1 Συνολικός αριθμός ανά έτος και σε σύνολα

Στο γράφημα εμφανίζεται ο συνολικός αριθμός παρανόμως εισελθόντων ΥΤΧ στην Ελλάδα ανά έτος για τα έτη 2006 – 2015, και συγκεντρωτικά για τις περιόδους 2006 – 2010, 2011 – 2015 και 2006 – 2015.

Γράφημα 1: Εισερχόμενοι ΥΤΧ στην Ελλάδα 2006-2015

Από την ανάλυσή του προκύπτει:

4.2.1.1 Οι κατώτερες τιμές επιτεύχθηκαν τα έτη 2013 και 2014.

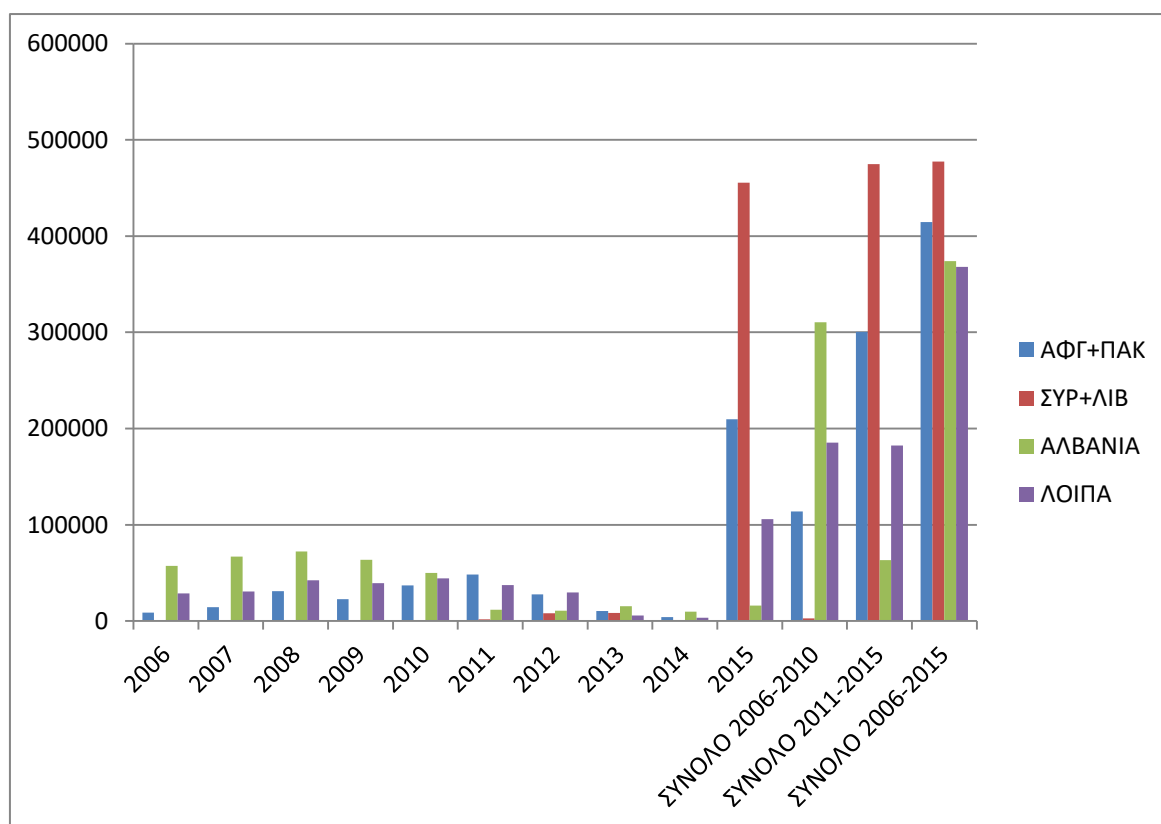
4.2.1.2 Η ανώτερη τιμή επιτεύχθηκε το 2015.

4.2.1.3 Την 5ετία 2011 – 2015 υπήρξε αύξηση άνω του 40% σε σχέση με την 5ετία 2006 – 2010.

4.2.1.4 Το 2015 η τιμή είναι περίπου 25% ανώτερη της τιμής της 5ετίας 2006 – 2010.

4.2.2 Σύγκριση κατά ομάδες

Στο γράφημα εμφανίζεται ο αριθμός παρανόμως εισελθόντων ΥΤΧ στην Ελλάδα ανά έτος για τα έτη 2006 – 2015, και συγκεντρωτικά για τις περιόδους 2006 – 2010, 2011 – 2015 και 2006 – 2015, χωρισμένος σε τέσσερις κατηγορίες: Αφγανιστάν συν Πακιστάν, Συρία συν Λιβύη, Αλβανία και Λοιπά Κράτη.

Γράφημα 2: Εισερχόμενοι ΥΤΧ κατά ομάδες

Από το γράφημα διαπιστώνεται ότι:

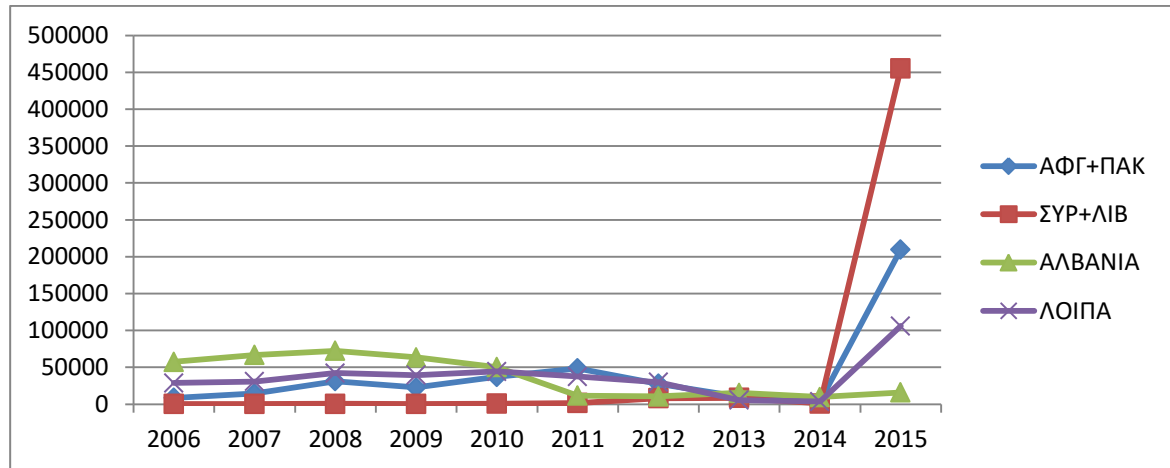
4.2.2.1 Η ομάδα «Αλβανία», για την 5ετία 2006-2010 αποτελεί την μεγαλύτερη έναντι όλων των υπολοίπων.

4.2.2.2 Η ομάδα «Αφγανιστάν + Πακιστάν», την 5ετία 2006-2010 εμφανίζει μία υπολογίσιμη τιμή, ενώ για την 5ετία 2011-2015 περνά στην δεύτερη θέση εκτοπίζοντας την ομάδα «Αλβανία». Βασική συνιστώσα της υπόψη ομάδας αποτελούν οι Αφγανοί.

4.2.2.3 Η ομάδα «Λιβύη + Συρία», για το διάστημα 2006-2014 εμφανίζει εξαιρετικά χαμηλές τιμές, ενώ το έτος 2015 εκτοξεύεται στην πρώτη θέση και με τέτοια τιμή ώστε να βρίσκεται

για το συνολικό υπό εξέταση διάστημα στην πρώτη θέση. Βασική συνιστώσα της υπόψη ομάδας αποτελούν οι Σύριοι.

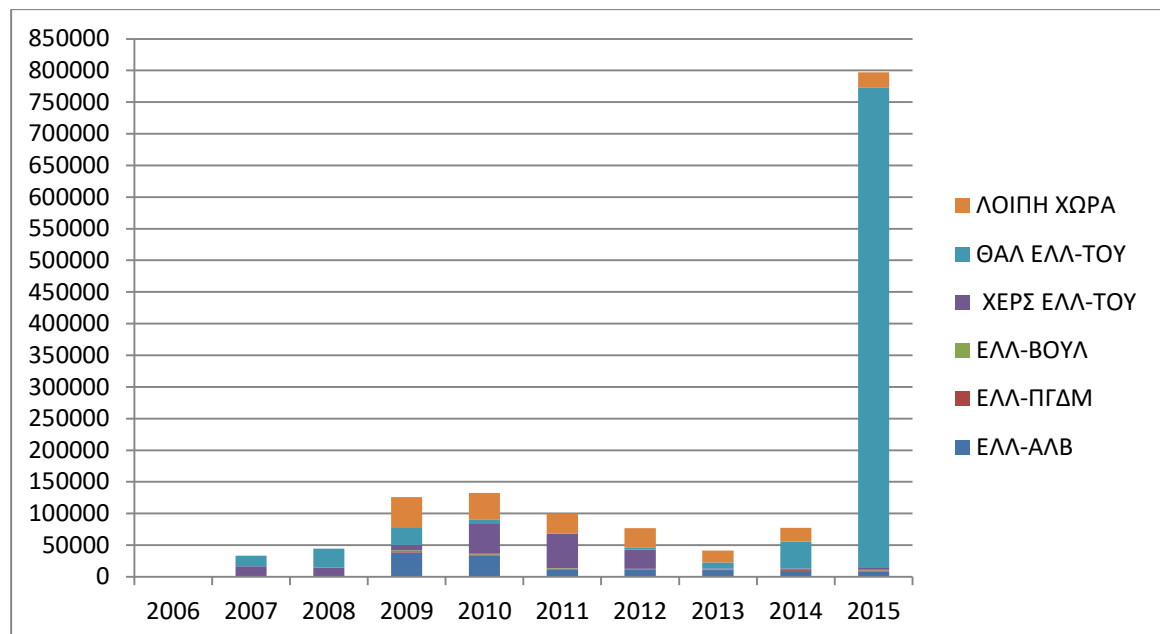
Με διαφορετική απεικόνιση η σύγκριση ανά ομάδες, στην οποία καθίστανται περισσότερο ευδιάκριτες οι διαπιστώσεις.

Γράφημα 3: Εισερχόμενοι ΥΤΧ κατά ομάδες

4.2.3 Σύγκριση τιμών εισερχομένων ΥΤΧ ανάλογα με το σημείο εισόδου (χερσαίο – θαλάσσιο)

Στο γράφημα εμφανίζεται ο συνολικός κατ' έτος αριθμός εισερχομένων ΥΤΧ με βάση το σημείο εισόδου.

Γράφημα 4: Εισερχόμενοι ΥΤΧ κατά σημείο εισόδου

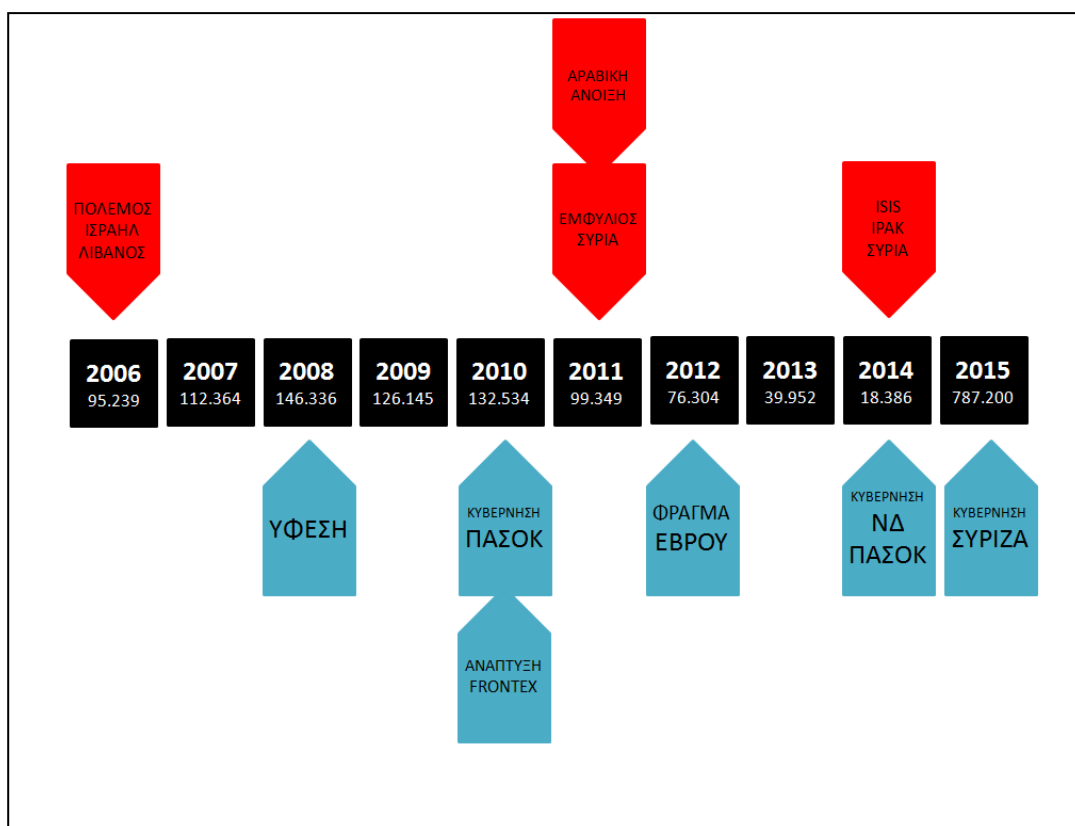
Από την εξέταση του γραφήματος διαπιστώνεται:

4.2.3.1 Από το έτος 2006 μέχρι και το έτος 2013, τα κύρια σημεία εισόδου βρίσκονταν στα χερσαία σύνορα της Ελλάδα, με τα Ελληνικά – Τουρκικά σύνορα στον Έβρο ποταμό να αποτελούν την κύρια περιοχή εισόδου. Από το 2013 που ξεκίνησε η επιχειρησιακή εκμετάλλευση του φράγματος στον Έβρο ποταμό, το υπόψη σημείο εισόδου κυριολεκτικά έκλεισε ενώ παράλληλα γιγαντώθηκε η διέλευση μέσω της περιοχής των Ελληνικών – Τουρκικών θαλασσίων συνόρων στην περιοχή των νήσων Ανατολικού Αιγαίου.

4.2.3.2 Καθίσταται φανερό ότι τα δίκτυα διακίνησης ΥΤΧ από την Τουρκία στην Ελλάδα που λειτουργούσαν με τη χρήση της θαλασσίας οδού δεν οργανώθηκαν το 2015, διότι παρατηρείται δραστηριότητα καθ' όλο το προς εξέταση χρονικό διάστημα. Κατά συνέπεια θα έπρεπε να θεωρείται δεδομένο ότι οι Ελληνικές Αρχές θα είχαν αναπτύξει έγκαιρα σχεδιασμό αλλά και επιχειρησιακό πρότυπο για την αποτελεσματική λειτουργία τους στην υπόψη περιοχή.

4.4 Χρονισμός εξωτερικών – εσωτερικών γεγονότων που επίδρασαν στο ζήτημα

Τοποθετώντας σε ενιαία χρονική κλίμακα τα σημαντικότερα γεγονότα στις χώρες ενδιαφέροντος και την Ελλάδα, προκύπτει η παρακάτω απεικόνιση:

Εικόνα 7: Χρονοδιάγραμμα σημαντικών γεγονότων

Από την εξέταση του παραπάνω γραφήματος προκύπτουν τα παρακάτω συμπεράσματα:

4.4.1 Παρ' όλο που από το έτος 2008 η Ελλάδα εισήλθε σε περίοδο οικονομικής ύφεσης, ο αριθμός παρανόμως εισερχομένων προσώπων (ΠΕΠ) δεν μειώθηκε σε σχέση με τα προηγούμενα έτη σε αισθητό βαθμό. Κατά συνέπεια ο ισχυρισμός ότι ανακόπηκαν οι ροές ΥΤΧ λόγω της οικονομικής κρίσης δεν επιβεβαιώνεται από τα δεδομένα.

4.4.2 Από την έναρξη της «Αραβικής Άνοιξης» το έτος 2011 και μέχρι και το έτος 2014, παρατηρείται μία μείωση μεγάλης έντασης στον αριθμό των ΠΕΠ. Ενδεικτικό αποτελεί το γεγονός ότι επί διακυβέρνησης Αντώνη Σαμαρά και με την έναρξη της επιχείρησης «Ξένιος Ζευς» αλλά και τη λειτουργία κέντρων κράτησης κλειστού τύπου π.χ. Αμυγδαλέζα, παρουσιάζεται η χαμηλότερη τιμή ΠΕΠ σε όλη τη διάρκεια του προς εξέταση χρονικού διαστήματος. Κατά συνέπεια ο ισχυρισμός ότι η διακυβέρνηση Αντώνη Σαμαρά εμφάνισε αποτελεσματικότητα στη διαχείριση του ζητήματος σε εσωτερικό και εξωτερικό επίπεδο υποστηρίζεται από τα δεδομένα.

4.4.3 Το έτος 2015 και κατόπιν των εκλογών που ανέδειξαν τη διακυβέρνηση Αλέξη Τσίπρα, παρουσιάστηκε η υψηλότερη τιμή ΠΕΠ σε όλο το προς εξέταση χρονικό διάστημα και μάλιστα με τιμή που υπερβαίνει το σύνολο των ΠΕΠ της 5ετίας 2006-2015. Κατά συνέπεια ο ισχυρισμός ότι η διακυβέρνηση Αλέξη Τσίπρα απέτυχε να ελέγξει το φαινόμενο τόσο στο εσωτερικό όσο κυρίως στο εξωτερικό επιβεβαιώνεται από τα δεδομένα.

4.4. Έλεγχος πιθανής σχέσης μεγέθους εισερχομένων ροών και κατάστασης ασφαλείας σε συνάρτηση με το χρόνο

Πίνακας 5: Δείκτης FSI - Εισερχόμενοι ΥΤΧ (επιλεγμένες χώρες)

ΧΩΡΑ		ΕΤΟΣ									
		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ΑΙΓΥΠΤΟΣ	FSI	89,5	89,2	88,7	89	87,6	86,8	90,4	90,6	91	90
	ΠΕΠ	515	598	502	268	575	995	587	0	0	0
ΑΛΒΑΝΙΑ	FSI	68,6	70,5	69,7	70	67,1	66,1	66,1	65,2	63,6	61,9
	ΠΕΠ	57466	66818	72454	63563	50175	11733	10602	15389	9677	16068
ΑΛΓΕΡΙΑ	FSI	77,8	75,9	77,8	80,6	81,3	78	78,1	78,7	78,8	79,6
	ΠΕΠ	361	84	224	329	7336	5398	4606	443	152	1088
ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ	FSI	99,8	102,3	105,4	108,2	109,3	107,5	106	106,7	106,5	107,9
	ΠΕΠ	5260	11611	25577	17828	28299	28528	16584	6412	612	186500
ΙΡΑΚ	FSI	109	111,4	110,6	108,6	107,3	104,8	104,3	103,9	102,2	104,5
	ΠΕΠ	8157	12549	15940	7662	4968	2863	2212	700	0	63421
ΙΡΑΝ	FSI	84	82,8	85,7	90	92,2	90,2	89,6	89,7	87,2	87,2
	ΠΕΠ	1059	515	700	507	1133	959	692	0	135	19612
ΛΙΒΑΝΟΣ	FSI	80,5	92,4	95,7	93,5	90,9	87,7	85,8	86,3	86,9	88,1
	ΠΕΠ	217	281	992	947	305	303	114	0	0	1553
ΛΙΒΥΗ	FSI	68,5	69,3	70	69,4	69,1	68,7	84,9	84,5	87,8	95,3
	ΠΕΠ	97	228	68	21	19	166	251	0	0	0
ΜΑΡΟΚΟ	FSI	76,5	76	75,8	77,1	77	76,3	76,1	74,3	74,4	74,6
	ΠΕΠ	182	161	143	222	1645	3405	2207	0	200	5513
ΜΑΥΡΙΤΑΝΙΑ	FSI	87,8	86,7	86,1	88,7	89,1	88	87,6	91,7	93	94,9
	ΠΕΠ	927	532	77	39	66	97	75	0	0	0
ΠΑΚΙΣΤΑΝ	FSI	103,1	100,1	103,8	104,1	102,5	102,3	101,6	102,9	103	102,9
	ΠΕΠ	3350	2834	5512	4854	8830	19975	11136	3982	3563	23318
ΣΥΡΙΑ	FSI	88,6	88,6	90,1	89,8	87,9	85,9	94,5	97,4	101,6	107,9
	ΠΕΠ	299	234	451	440	851	1522	7927	8517	982	455363
ΤΥΝΗΣΙΑ	FSI	65,4	65,6	65,6	67,6	67,5	70,1	74,2	76,5	77,5	75,8
	ΠΕΠ	173	107	65	87	988	1095	615	0	0	0

Από την εξέταση του Πίνακα 5, διαπιστώνεται:

4.4.1 Σε καμία από τις προς εξέταση χώρες δεν μπορεί να διαπιστωθεί συσχέτιση μεταξύ του δείκτη FSI και του αριθμού ΠΕΠ ανά έτος.

4.4.2 Το Αφγανιστάν και το Πακιστάν, παρόλο που έχουν εξαιρετικά άσχημο δείκτη FSI σταθερά σε όλο το προς εξέταση χρονικό διάστημα, αποτελούν βασικές χώρες προέλευσης ΠΕΠ με συνεχώς αυξανόμενη ένταση η οποία διακόπτεται μόνο κατά τα έτη 2013-2014 με εντυπωσιακό τρόπο, διαπίστωση που μπορεί να εξηγηθεί από το γεγονός ότι το είδος της πολιτικής αντιμετώπισης του ζητήματος από την εκάστοτε Ελληνική Κυβέρνηση αποτελεί σημαντικό κριτήριο για το αν θα αποπειραθούν την είσοδό τους στην Ελλάδα ή όχι.

4.4.3 Για το σύνολο των χωρών της Βορείου Αφρικής που από το 2011 εισέρχονται στη φάση της «Αραβικής Άνοιξης», ενώ αυτό αποτυπώνεται στην τιμή του δείκτη FSI για έκαστη εξ' αυτών και η απόστασή τους από την Ελλάδα τόσο από την χερσαία όσο και από την θαλασσία οδό είναι μικρότερη αυτής που απέχουν το Αφγανιστάν – Πακιστάν, οι τιμές ΠΕΠ που παρατηρούνται, ιδιαίτερα αν συνυπολογιστεί ο πληθυσμός τους, είναι εξαιρετικά χαμηλές.

4.4.4 Για την Συρία, παρόλο που εισέρχεται σε κατάσταση εμφυλίου πολέμου από το 2011, κάτι που αποτυπώνεται στο δείκτη FSI, οι τιμές ΠΕΠ που παρουσιάζει είναι εξαιρετικά χαμηλές, ιδίως κατά τα έτη 2013-2014. Με δεδομένο ότι το σύνολο αυτών δεν χρησιμοποίησε την απευθείας θαλάσσια οδό για να έλθει στην Ελλάδα αλλά κατά πλειοψηφία πρώτα μετακινήθηκε στην Τουρκία όπου και παρέμεινε για μεγάλα χρονικά διαστήματα και στη συνέχεια κατά το έτος 2015 επιχείρησε την είσοδό του στην Ελλάδα μέσω της θαλασσίας οδού με την Τουρκία. Το μόνο γεγονός που διαφοροποίησε την κατάσταση τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο υπήρξε η αλλαγή πολιτικής από την Ελλάδα με την κατάργηση των κέντρων κράτησης κλειστού τύπου.

5. Κεφάλαιο «Δ»: Η Πρόταση

5.1 Γενικά

Αποτελεί αδιαμφισβήτητη διαπίστωση ότι το Ελληνικό Κράτος, στον μεταναστευτικό τομέα δεν κατάφερε, για πληθώρα λόγων που όμως κανένας δεν συνάδει με τις επιδιώξεις ανεπτυγμένου Κράτους αλλά μάλλον όλοι τους έχουν σαν σημείο αφετηρίας το κομματικό συμφέρον, να διατηρήσει την κατάσταση στο εσωτερικό του σε επίπεδο που δεν θα εκδηλώνονταν προβλήματα, ενώ ταυτόχρονα να μπορούσε να αντιδράσει με ταχύτητα και ακρίβεια σε κάθε νέα παράμετρο του ζητήματος.

Οι λανθασμένες επιλογές του παρελθόντος που είχαν σαν συνέπεια σχεδόν το 10% του πληθυσμού της χώρας να μην διαθέτει την άδεια να διαμένει σε αυτή, οι καταστάσεις κρίσης που προέκυψαν σε Μέση Ανατολή – Βόρεια Αφρική αλλά και η αστάθεια στην περιοχή Αφγανιστάν – Πακιστάν, η δυσλειτουργική συμπεριφορά της Τουρκίας έναντι της Ελλάδας αλλά και τα δεδομένα του δημιουργήσε η ελληνική πολιτική σκηνή, οδήγησαν το μεταναστευτικό ζήτημα σε ένα τέτοιο σημείο που να θεωρείται εξαιρετικά κρίσιμο πλέον το τι θα γίνει.

Η Ελλάδα, παγιδευμένη ανάμεσα στα γεγονότα, στην αναθεωρητική Τουρκία, στην ανίκανη να αντιδράσει συντεταγμένα ΕΕ και στα δικά της προβλήματα που περιλαμβάνουν τόσο την οικονομική κρίση όσο και την πολιτική αστάθεια που αυτή δημιούργησε και που οδήγησε σε συνεχώς διαφορετικές διακυβερνήσεις, βρέθηκε να κινδυνεύει να απωλέσει δικαιώματα εξαιρετικά σημαντικά όπως π.χ. η συμμετοχή της στη Ζώνη ΣΕΝΓΚΕΝ, ενώ ταυτόχρονα αντιμετωπίζει ένα πρόβλημα στο εσωτερικό της το οποίο δύναται να αποκτήσει εκρηκτικές διαστάσεις εφόσον υπάρξει επαναφορά στην κατάσταση προ της συμφωνίας μεταξύ ΕΕ και Τουρκίας, συνέπεια μονομερούς αντίδρασης της Τουρκίας.

Ακόμη και την ύστατη αυτή ώρα, εφόσον συμπυχθεί μία Εθνική Στρατηγική επί του ζητήματος, πλήρως αποσυνδεδεμένη από κομματικές και ιδεολογικές δοξασίες, αλλά που να ενσωματώνει και να συνδέει τους Στρατηγικούς Στόχους της χώρας με τις Επιχειρησιακές Δυνατότητες του Ελληνικού Κράτους, είναι δυνατή η μεταστροφή και η απόκτηση της πρωτοβουλίας και του ελέγχου επί του ζητήματος.

Για την συγκρότηση μία τέτοιας Εθνικής Στρατηγικής, προτείνεται η χρήση του Πλαισίου Διαχείρισης IRGC.

5.2 Ανάπτυξη της Στρατηγικής

5.2.1 Διοίκηση – Οργάνωση – Έλεγχος - Επικοινωνία

Ένας από τους κύριους παράγοντες αναποτελεσματικότητας του Ελληνικού Κράτους αποτελεί η απουσία ενιαίου φορέα διαχείρισης του ζητήματος. Η απόπειρα ταυτόχρονης

κινητοποίησης και ανάπτυξης δραστηριότητας από πληθώρα φορέων, ιδίως υπό το πρίσμα της γραφειοκρατίας όπως αυτή διαπιστώνεται στο Ελληνικό Κράτος, είναι δεδομένο ότι δεν θα παράξει τα επιθυμητά αποτελέσματα.

Για τους παραπάνω λόγους προτείνεται στα πλαίσια της υπόψη Στρατηγικής η Διοίκηση, ο Έλεγχος και η Επικοινωνία για την εφαρμογή της πολιτικής να συγκροτηθεί ειδική Υπηρεσία με την επωνυμία «Υπηρεσία Μετανάστευσης», με Διοικητή προερχόμενο από το Διπλωματικό Σώμα ο οποίος θα αποτελεί ταυτόχρονα και την πολιτική ηγεσία της Υπηρεσίας και Υποδιοικητή τον απερχόμενο Α/ΓΕΕΘΑ. Η ηγετική ομάδα των Διοικητή – Υποδιοικητή θα πρέπει να υποστηρίζονται από οργανικό Επιτελείο, το οποίο θα πρέπει να διαθέτει τα εξής τμήματα: Υποστήριξης Λειτουργίας, Ασφάλειας, Προσωπικού, Πληροφοριών, Επιχειρήσεων, Σχεδιασμού, Πολιτικοστρατιωτικής Συνεργασίας, Οικονομικού, Υγειονομικού, Δικαστικού, Συνδέσμων Εσωτερικού, Συνδέσμων Εξωτερικού, Τεχνικού - Κατασκευαστικού, Ειδικών Επιχειρήσεων, Πληροφοριακών Επιχειρήσεων, Ενημέρωσης, Εθιμοτυπίας και Δημοσίων Σχέσεων. Επιπλέον η εν λόγω Υπηρεσία θα πρέπει να διαθέτει οργανικό Προϋπολογισμό με μοναδικούς ΚΑΕ του Προϋπολογισμού της Κεντρικής Κυβέρνησης.

Η Υπηρεσία Μετανάστευσης θα πρέπει να εξοπλιστεί με επικοινωνιακά συστήματα συμβατά με το σύνολο των διαφόρων Υπηρεσιών – Οργανισμών – Θεσμών του Ελληνικού Κράτους, στο δε Τμήμα Συνδέσμων Εσωτερικού θα πρέπει να εκπροσωπούνται όλες οι παραπάνω οντότητες.

Πλέον των παραπάνω, η Υπηρεσία Μετανάστευσης θα πρέπει με το Οργανισμό Λειτουργίας της να έχει τη θεσμική αρμοδιότητα να αναθέτει αποστολές, μέσα από θεσμοθετημένες και σαφώς καθορισμένες διαδικασίες σε όλες τις παραπάνω οντότητες.

Είναι ευνόητο ότι η στελέχωση του Επιτελείου θα πρέπει σε πρώτο στάδιο να πραγματοποιηθεί με ανθρώπινο δυναμικό που ήδη εργάζεται στο Ελληνικό Κράτος, με την προσθήκη ειδικών και ειδικευμένων επιστημόνων από την ακαδημαϊκή κοινότητα, προκειμένου να επιτευχθεί το κατάλληλο μίγμα δεξιοτήτων – ικανοτήτων – εμπειρίας.

Η αρχική λειτουργία της Διοίκησης και του Επιτελείου που θα απαιτήσει χρονικό διάστημα περίπου 1 μήνα οφείλει να είναι η εκπόνηση του «Επιχειρησιακού Σχεδίου Διαχείρισης Μετανάστευσης», το οποίο θα πρέπει να έχει χρονικό ορίζοντα 6 μηνών και το οποίο θα καθορίζει με σαφήνεια τους Στόχους, τα Έργα και την Επιθυμητή Τελική Κατάσταση. Επιπλέον επί του παραπάνω Σχεδίου θα πρέπει να αναπτυχθούν Ενδεχόμενα Σχέδια, δηλαδή εναλλακτικά επιμέρους σενάρια, τα οποία με μικρές τροποποιήσεις θα μπορούν να αποτελούν τμήματα του Επιχειρησιακού Σχεδίου, αντικαθιστώντας τμήματά του που λόγω αλλαγής παραμέτρων δεν μπορούν να εφαρμοστούν σε συγκεκριμένη χρονική στιγμή.

5.2.2 Πεδίο «Προ-Εκτίμηση»

Η εργασία στο υπόψη πεδίο σε ένα μεγάλο βαθμό είναι ήδη περατωμένη, από την άποψη ότι η κατάσταση στο εσωτερικό της χώρας είναι δεδομένη, ενώ το τι αναμένεται από το εξωτερικό περιβάλλον της χώρας γνωστό.

Επιπλέον είναι γνωστοί οι Εθνικοί Στρατηγικοί Σκοποί καθώς και η σχετική ορολογία.

5.2.3 Πεδίο «Αποτίμηση»

Και στο υπόψη πεδίο, τα δεδομένα είναι υπαρκτά και δεν αναμένεται να παρουσιαστεί δυσχέρεια κατά την εφαρμογή του.

5.2.4 Πεδίο «Κρίση Επιπέδων Ανοχής και Αποδοχής»

Στο υπόψη πεδίο θα περιέχεται το πλαίσιο του Επιχειρησιακού Σχεδίου, καθόσον θα ενσωματώνει τις βασικές αρχές λειτουργίας του Σχεδίου και τους τρόπους αντιμετώπισης όσων Κρατών/Προσώπων απειλούν την επίτευξη της Επιθυμητής Τελικής Κατάστασης.

Βασικό σημείο του υπόψη πεδίου αποτελεί ο μοναδικός Νόμος που θα αντικαταστήσει οτιδήποτε προηγούμενο υπάρχει και ο οποίος θα ρυθμίζει το ζήτημα της Μετανάστευσης στην Ελλάδα. Στον υπόψη Νόμο θα πρέπει εξαρχής να ενσωματωθούν οι σχετικές διατάξεις του Δικαίου της ΕΕ και του Διεθνούς Δικαίου, ενώ ταυτόχρονα θα πρέπει να καθορίζει σαφώς τον τρόπο με τον οποίο κάποιο πρόσωπο μπορεί να κριθεί από το Ελληνικό Κράτος ως Πρόσφυγας ή να του αποδοθεί η ιδιότητα του Μετανάστη.

5.2.5 Πεδίο «Διαχείριση Διακινδύνευσης»

Στο υπόψη πεδίο θα περιέχεται το σύνολο των επιχειρησιακών στοιχείων που συνθέτουν το Σχέδιο, δηλαδή τις Τεχνικές/Τακτικές/Διαδικασίες που θα χρησιμοποιηθούν, τις Γραμμές Επιχειρήσεων, τα Αποφασιστικά Σημεία, τα Κέντρα Βάρους και οι Αντικειμενικοί Σκοποί.

Επιπλέον θα περιέχει τις δυνατότητες των Υπηρεσιών – Οργανισμών – Θεσμών του Ελληνικού Κράτους που θα απαιτούνται κατά περίπτωση, τους χρόνους ετοιμότητας αυτών, τους χρόνους διάθεσης και τις σχέσεις διοίκησης.

Είναι το πεδίο στο οποίο θα λαμβάνουν χώρα οι τακτικές ενέργειες στις διάφορες περιοχές επιχειρήσεων όπως αυτές θα καθοριστούν από την Υπηρεσία Μετανάστευσης, μέσω των οποίων θα επιτυγχάνονται οι κατά περίπτωση Αντικειμενικοί Σκοποί προκειμένου να επιτευχθεί η Επιθυμητή Τελική Κατάσταση.

5.2.6 Πεδίο «Επικοινωνία»

Η επικοινωνία, εφόσον η διαχείριση του ζητήματος θα γίνεται πλέον με ολιστικό τρόπο, τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό της χώρας, από ενιαία Αρχή, αποτελεί αποκλειστική αρμοδιότητα και ευθύνη της Διοικήσεως και του Επιτελείου της Υπηρεσίας Μετανάστευσης.

Η επικοινωνία σαν λειτουργία θα πρέπει να εκτελείται σε 5 διαφορετικά επίπεδα αλλά με παράλληλο/ταυτόχρονο τρόπο:

➤ Στο εσωτερικό της Υπηρεσίας και μεταξύ της Υπηρεσίας και όλων των εμπλεκόμενων καθ' οιονδήποτε τρόπο Υπηρεσιών – Οργανισμών – Θεσμών του Ελληνικού Κράτους, τόσο για την ανατροφοδότηση του Σχεδίου όσο και για την ομαλή λειτουργία του.

➤ Στο εσωτερικό της Ελλάδας, τόσο σε θεσμικό επίπεδο διατηρώντας ενήμερη την Πολιτική Ηγεσία της χώρας όσο και τους Πολίτες, σχετικά με την εξέλιξη εφαρμογής του Επιχειρησιακού Σχεδίου και τα αποτελέσματα που παράγονται.

➤ Στους Διεθνείς Οργανισμούς που συμμετέχει η Ελλάδα, με σκοπό την έγκαιρη και έγκυρη ενημέρωσή τους, ώστε να στερείται η δυνατότητα σε τρίτους να παρουσιάζουν δικά τους στοιχεία και εκτιμήσεις.

➤ Στη Διεθνή Κοινότητα και τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, με σκοπό και πάλι την έγκαιρη και έγκυρη ενημέρωσή τους, ώστε να στερείται η δυνατότητα σε τρίτους να παρουσιάζουν δικά τους στοιχεία και εκτιμήσεις.

➤ Στις Χώρες Προέλευσης, με σκοπό να ενημερωθούν οι Πολίτες τους για το τι ισχύει στην Ελλάδα και για τον νόμιμο τρόπο με τον οποίο δύνανται να αποκτήσουν πρόσβαση στο εσωτερικό της χώρας. Επιπλέον, με τις Αρχές των Χωρών Προέλευσης προκειμένου να αναγκαστούν να αναλάβουν τις ευθύνες τους και να προσέλθουν σε συνεργασία από την οποία η Ελλάδα μόνο κέρδος μπορεί να έχει.

6. Συμπεράσματα

Τα βασικά συμπεράσματα που προέκυψαν από την μελέτη είναι όπως ακολούθως:

- Η Ελλάδα ουδέποτε αντιμετώπισε το ζήτημα της μετανάστευσης από την οπτική της χώρας υποδοχής.
- Η όποια αντιμετώπιση του ζητήματος της μετανάστευσης από τις εκάστοτε Ελληνικές Κυβερνήσεις βασίστηκε αποκλειστικά σε μικροκομματικά κριτήρια, ενώ είναι αποκλειστική ευθύνη των τελευταίων το έλλειμμα ενημέρωσης των Ελλήνων Πολιτών και η χρήση παραπλανητικών ενεργειών προκειμένου να δικαιολογήσουν τόσο τις επιδιώξεις όσο και την αγωνία τους για την αποφυγή πολιτικού κόστους άσχετα με το κόστος των παραπάνω ενεργειών τους για τη χώρα συνολικά.
- Τα δεδομένα δεν υποστηρίζουν σε καμία περίπτωση τον ισχυρισμό πως ότι συμβαίνει είναι ένα «φαινόμενο» που εκδηλώθηκε τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο λόγω συγκυριών. Αντίθετα, δείχνουν ότι είναι μία κατάσταση που εξελισσόταν και θα συνεχίσει να εξελίσσεται πιθανώς με αυξανόμενη ένταση και μεγαλύτερη πολυπλοκότητα, εφόσον διάφορες χώρες όπως π.χ. η Τουρκία και η Γερμανία χρησιμοποιούν το ζήτημα για την κατάκτηση δικών τους Στρατηγικών Σκοπών.
- Η νομοθεσία δεν στερεί σε καμία περίπτωση από την Ελλάδα τη δυνατότητα να αναπτύξει και να ασκήσει Εθνική Πολιτική επί του ζητήματος. Η εναπόθεση των όποιων ελπίδων έχει η Ελλάδα για ευνοϊκή κατάληξη του ζητήματος στην ΕΕ, το ΝΑΤΟ, άλλους Διεθνείς Οργανισμούς όπως ο ΟΗΕ αλλά και στη συνεργασία με άλλες χώρες όπως π.χ. η Τουρκία ή η Αλβανία ή το Πακιστάν, δεν εδράζεται λογικά βάση των παρατηρούμενων αποτελεσμάτων.
- Τυχόν ανεύθυνη συμπεριφορά της Ελλάδας στο ζήτημα για ακόμη μεγαλύτερη χρονική περίοδο, συνεπάγεται τη διακινδύνευση απώλειας θεμελιωμένων δικαιωμάτων τεραστίου μεγέθους τόσο για τη χώρα όσο και για τους Πολίτες της, ενώ παράλληλα ο κίνδυνος στο εσωτερικό της χώρας θα αποκτήσει διαστάσεις μη διαχειρίσιμες.

Πλέον των Συμπερασμάτων, κατά τη διάρκεια της μελέτης προέκυψαν και σημεία στα οποία επιβάλλεται να επεκταθεί η έρευνα και η ανάλυση. Αυτά έχουν όπως ακολούθως:

- Διεξαγωγή επιπλέον έρευνας για τη συγκέντρωση λεπτομερέστερων δεδομένων προκειμένου η ανάλυση να αποκτήσει μεγαλύτερο βάθος.
- Δημιουργείται η αίσθηση ότι ανάμεσα στη θεωρία και την πράξη υφίσταται μία γκρίζα περιοχή. Μία έρευνα που θα συγκέντρωνε το σύνολο των νομικών δεσμεύσεων και θα κατέγραφε τις σήμερα χρησιμοποιούμενες διαδικασίες θα ήταν εξαιρετικά χρήσιμη σαν βάση.

Κατάλογος Πηγών

Migrant | United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. (n.d.). Ανακτήθηκε από <http://www.unesco.org/new/en/social-and-human-sciences/themes/international-migration/glossary/migrant/>

Migrant | United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. (n.d.). Ανακτήθηκε από <http://www.unesco.org/new/en/social-and-human-sciences/themes/international-migration/glossary/migrant/>

Γενική Γραμματεία Απόδημου Ελληνισμού (α.η.). Ανακτήθηκε από <http://www.ggae.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=NODE&cnode=16>

Απόδημος Ελληνισμός (α.η.). Ανακτήθηκε από https://el.wikipedia.org/wiki/Απόδημος_Ελληνισμός

Βεντούρα Λ., (1999). Ανακτήθηκε από <http://www.tovima.gr/opinions/article/?aid=117495>.

Χασιώτης Ι., Κατσαρδής-Hering Ο., Αμπατζή Ε. (2006). Οι Έλληνες στη Διασπορά: 15^{ος} – 21^{ος} αιώνας. ΑΘΗΝΑ, Εκδόσεις της Βουλής των Ελλήνων.

Δένδιας Ν., 2016. Ανακτήθηκε από <http://www.kathimerini.gr/826716/opinion/epikairothta/politikh/to-metanasteytiko-kai-h-ellada>

Καραμπελιάς Γ., 2016. Ανακτήθηκε από <http://www.liberal.gr/arthro/67862/apopsi/arthra/O-polemos-ton-politimon-kai-i-ellada.html>

Zalan E., 2016. Ανακτήθηκε από <https://euobserver.com/beyond-brussels/135221>

Shekhovtsov A., 2015. Ανακτήθηκε από <http://www.politico.eu/article/euroskeptics-far-right-became-mainstream/>

Τμήμα Δικαιωμάτων ΣΥΡΙΖΑ, 2014. Ανακτήθηκε από <https://left.gr/news/tmima-dikaiomaton-syriza-na-kleisei-amesa-syghrono-ntahaoy-tis-amygdalezas>

ΣΥΡΙΖΑ, 2013. Ανακτήθηκε από http://www.syriza.gr/page/politikes-apofaseis-synedriwn.html#.V_juJ-iLTIU

Ρακκάς Γ., 2016. Ανακτήθηκε από <http://www.liberal.gr/arthro/78753/apopsi/arthra/prosfugiko-metanasteutiko-to-chroniko-mias-kubernitikis-tragodias.html>

Υπουργείο Εξωτερικών. Ανακτήθηκε από <http://www.mfa.gr/exoteriki-politiki/i-ellada-stous-diethneis-organismous/>

OHCHR. Ανακτήθηκε από <http://indicators.ohchr.org/>

UNHCR. Ανακτήθηκε από <http://www.unhcr.org/3b66c2aa10>

Ηνωμένα Έθνη, 1990. Ανακτήθηκε από
<http://www.un.org/documents/ga/res/45/a45r158.htm>

UNHCR. Ανακτήθηκε από <http://www.unhcr.org/protection/basic/3b73b0d63/states-parties-1951-convention-its-1967-protocol.html>

Υπουργείο Εσωτερικών, 2010. Ανακτήθηκε από www.ypes.gr/UserFiles/f0ff9297-f516-40ff.../tropopoihsh_kodika_ithageneias.doc

Εθνικό Τυπογραφείο, 2004. Ανακτήθηκε από http://www.et.gr/idos-nph/search/pdfViewerForm.html?args=5C7QrtC22wGQ_kZuUB4NxXdtvSoClrL8EegH9xtRd-R5MXD0LzQTLWPU9yLzB8V68knBzLCmTXKaO6fpVZ6Lx3UnKI3nP8NxdnJ5r9cmWyJWelDvWS_18kAEhATUkJb0x1LldQ163nV9K--td6SluWsLHX0bpf96NtWuRfc9Zq-Rx6Ucr5qB1DD2JpqdvYoP

Εθνικό Τυπογραφείο, 2010. Ανακτήθηκε από http://www.et.gr/idos-nph/search/pdfViewerForm.html?args=5C7QrtC22wGYK2xFpSwMnXdtvSoClrL8mLbN9MULy zrtII9LGdkF53UIxsx942CdyqxSQYNUqAGCF0IfB9HI6qSYtMQEkEHLwnFqmgJSA5WIsLuV-nRwO1oKqSe4BIOTSpEWYhszF8P8UqWb_zFijB9UIgXvF7adz4j0BgDMm_MGDvIFgwiKJHMwNyW089aQ

Εθνικό Τυπογραφείο, 2015. Ανακτήθηκε από http://www.et.gr/idos-nph/search/pdfViewerForm.html?args=5C7QrtC22wE4q6ggiv8WTXdtvSoClrL8P5OWwpZhAcvtII9LGdkF53UIxsx942CdyqxSQYNUqAGCF0IfB9HI6qSYtMQEkEHLwnFqmgJSA5WIsLuV-nRwO1oKqSe4BIOTSpEWYhszF8P8UqWb_zFijCeMxRkBsA5VWNufki9IfuEViackaqaD0Wjtj2kD4hAW

Εθνικό Τυπογραφείο, 1929. Ανακτήθηκε από http://www.et.gr/idos-nph/search/pdfViewerForm.html?args=5C7QrtC22wE8cLD08eZ_KndtvSoClrL87e_1TwhCA6I5MXD0LzQTLWPU9yLzB8V68knBzLCmTXKaO6fpVZ6Lx3UnKI3nP8NxdnJ5r9cmWyJWelDvWS_18kAEhATUkJb0x1LldQ163nV9K--td6SluSktz7omvREEgh0fHKplee-EmjO7FAMJlpljmaN5duMK

Εθνικό Τυπογραφείο, 1991. Ανακτήθηκε από http://www.et.gr/idos-nph/search/pdfViewerForm.html?args=5C7QrtC22wGVo0BSic6eqXdtvSoClrL8yb7l1HobT0h5MXD0LzQTLWPU9yLzB8V68knBzLCmTXKaO6fpVZ6Lx3UnKI3nP8NxdnJ5r9cmWyJWelDvWS_18kAEhATUkJb0x1LldQ163nV9K--td6SlueelJoJs1I6VdeUr6rm8dH48BoqugQMf4xf9ptudgeYw

Εθνικό Τυπογραφείο, 2001. Ανακτήθηκε από http://www.et.gr/idos-nph/search/pdfViewerForm.html?args=5C7QrtC22wHgZlpqlooT4HdtvSoClrL8r598mVlpWhjtlI9LGdkF53UIxsx942CdyqxSQYNUqAGCF0IfB9HI6qSYtMQEkEHLwnFqmgJSA5WIsLuV-nRwO1oKqSe4BIOTSpEWYhszF8P8UqWb_zFijGyQaXOfImvGdYZ1iQoCDRzEqRHm3k4nRwq2YCFqFiAP

Εθνικό Τυπογραφείο, 2005. Ανακτήθηκε από http://www.et.gr/idos-nph/search/pdfViewerForm.html?args=5C7QrtC22wHrZvzjsKBkq3dtvSoClrL8t1gGx0xF8I15MXD0LzQTLWPU9yLzB8V68knBzLCmTXKaO6fpVZ6Lx3UnKI3nP8NxdnJ5r9cmWyJWelDvWS_18kAEhATUkJb0x1LldQ163nV9K--td6SluR5ONx6WQQBheVTPaBfRs8y7W086C_AHDuuZqKvVqk-f

Δίκαιο της ΕΕ, 2003. Ανακτήθηκε από <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32003L0086&from=EL>

Δίκαιο της ΕΕ, 2003. Ανακτήθηκε από <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32003L0109&from=en>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 1999. Ανακτήθηκε από http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/e-library/docs/timeline_en/timeline_en.pdf

Ευρωπαϊκός Κανονισμός, 2003. Ανακτήθηκε από <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32003R0343&from=EL>

Ευρωπαϊκός Κανονισμός, 2013. Ανακτήθηκε από <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:180:0031:0059:EN:PDF>

Λουκόπουλος Κ., 2016. Ανακτήθηκε από <http://www.liberal.gr/arthro/46777/amyna--diplomatia/2016/i-isonakompsisin-emploki-ton-ipa-sto-aigaio-kai-i-siopi-kotzia.html>

Ελληνική Στατιστική Αρχή, 2001. Ανακτήθηκε από <http://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SAM07/2001>

Παγκόσμια Τράπεζα, 2016. Ανακτήθηκε από <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG?end=2015&locations=GR&start=2006&view=chart>

Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών, 2015. Η σημασία ανάπτυξης, τα εμπόδια και το μέλλον του κλάδου των κατασκευών. Ανακτήθηκε από http://iobe.gr/docs/research/res_05_f_31032015_rep_gr.pdf

Ελληνική Στατιστική Αρχή, 2011. Ανακτήθηκε από <http://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SAM07/2011>

ΕΛ.ΑΣ, 2016. Ανακτήθηκε από http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&lang=%27..%27&perform=view&id=50610&Itemid=1240&lang=

Middle East Eye, 2014. Ανακτήθηκε από <http://www.middleeasteye.net/news/timeline-israel-gaza-conflict-1595503520>

UN Security Council Briefs, 2006 – 2015. Ανακτήθηκε από <http://www.unsco.org/scb.asp>

BBC, 2016. Ανακτήθηκε από <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-14546763>

HIS Markit. Ανακτήθηκε από <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-27838034>

International Business Times, 2016. Ανακτήθηκε από <http://www.ibtimes.co.uk/arab-spring-5-years-timeline-major-events-uprisings-middle-east-1539085>

Foreign Policy, 2011. Ανακτήθηκε από <http://foreignpolicy.com/2011/11/04/who-first-used-the-term-arab-spring/>

Λιναίος Μ., 2012. Ανακτήθηκε από <http://foreignaffairs.gr/articles/68981/markellos-linaios/pos-i-eksegersi-sti-syria-metatrepetai-se-emfylio-polemo?page=show>

Εικόνα 5. Ανακτήθηκε από

https://en.wikipedia.org/wiki/Foreign_involvement_in_the_Syrian_Civil_War

Εικόνα 4. Ανακτήθηκε από https://en.wikipedia.org/wiki/Timeline_of_the_Arab_Spring

BBC, 2016. Ανακτήθηκε από <http://www.bbc.com/news/world-south-asia-12024253>

BBC, 2016. Ανακτήθηκε από <http://www.bbc.co.uk/news/world-south-asia-12966786>

Fund for Peace, 2006 – 2015. Ανακτήθηκε από <http://fsi.fundforpeace.org/>

Fund for Peace, n.d. Ανακτήθηκε από <http://global.fundforpeace.org/aboutus>